

Jongerenwerker

Jongerenwerker

Corrie van Dam
Niels Zwikker

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding: © MOVISIE, kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling, augustus 2008.

Auteurs

Corrie van Dam
Niels Zwikker

Projectleiding

Corrie van Dam

Fotografie

Redmar Kruithof, met dank aan Jongeren centrum PepTalk
Bert Spiertz, met dank aan Doenja Dienstverlening en Thuis in wonen

ISBN 978-90-8869-026-6

MOVISIE

Postbus 19129

3501 DC Utrecht

Telefoon (030) 789 20 00

Fax (030) 789 21 11

Website www.movisie.nl

E-mail info@movisie.nl

Bestellen: www.movisie.nl

Inhoud

Inleiding	7
1 Beroepenstructuur	9
1.1 Competentieprofielen voor de beroepsgroep	10
1.2 Functie van het competentieprofiel van de jongerenwerker	11
1.3 Ontwikkeling van het competentieprofiel van de jongerenwerker	11
1.4 Hoe is het competentieprofiel opgebouwd?	12
1.5 Wat zijn competenties?	14
1.6 Hoe ontwikkelen jongerenwerkers hun competenties?	14
1.7 Hoe beschrijven wij competenties?	15
2 Beroepsbeschrijving	17
2.1 De branche van het jongerenwerk	17
2.2 Essentie van het jongerenwerk	17
2.2.1 Jongerenwerk	17
2.2.2 Tienerwerk	19
2.3 Context van het jongerenwerk	20
2.4 Kenmerkende methoden van het jongerenwerk	22
2.4.1 Inspelen op de leef- en belevingswereld	22
2.4.2 Optreden als coach	22
2.4.3 Integraal werken	23
2.4.4 Bevorderen van participatie	23
2.4.5 Vindplaatsgericht werken	24
2.5 Niveaus van beroepsuitoefening	24
2.5.1 Vier niveaus van beroepsuitoefening van jongerenwerk	25
2.5.2 Afbakening van niveaus	28
2.5.3 Opleidingen en loopbaanperspectief	29
3 Relevante ontwikkelingen	31
3.1 Maatschappelijke ontwikkelingen	31
3.1.1 Individualisering en keuzevrijheid	31
3.1.2 Grote-mondigheid	32
3.1.3 ICT	32
3.1.4 Samenleven in diversiteit	33

3.2	Beleidsontwikkelingen	33
3.2.1	Prestatieveld jeugd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	33
3.2.2	Integraal jeugdbeleid	34
3.2.3	Vraaggericht werken	34
3.2.4	Verzakelijking en kwaliteit	35
3.2.5	Brede school	35
3.2.6	Opvoedingsondersteuning	36
3.3	Ontwikkelingen bij de doelgroep	36
3.3.1	Differentiatie in doelgroepen	36
3.3.2	Trends en jongerencultuur	37
3.3.3	Nadruk op overlast door hangjongeren	38
3.3.4	Intolerantie en radicalisering	38
3.3.5	Multiproblematiek bij jongeren	39
4	Kerntaken jongerenwerk	41
4.1	Cliëntgebonden taken	41
4.2	Organisatiegebonden taken	56
4.3	Professiegebonden taken	58
5	Kernopgaven jongerenwerker	61
6	Competenties van de jongerenwerker	65
6.1	Generieke competenties	65
6.2	Vakspecifieke competenties	77
7	Competentiematrix	87
	Bronnen	89
	Bijlage	93

Inleiding

De laatste jaren is er in de meeste gemeenten en op landelijk niveau sterk bezuinigd op het jongerenwerk. Voor zover aanwezig is het jongerenwerk relatief onzichtbaar, heeft het over het algemeen een lage status en is het methodisch nog weinig onderbouwd. Er is nog nauwelijks sprake van evidence based werken.

Het jongerenwerk is echter bezig met een opmars en zoekt naar een nieuwe positionering. Er is veel aandacht voor de functie die het jongerenwerk kan hebben voor de vrijetijdsbesteding, leefbare wijken en buurten, vroegtijdige probleemsignalering, begeleiden en coachen van jongeren en dergelijke.

Vooral van overheidswege zijn er nieuwe verwachtingen over de resultaten die op korte termijn door het jongerenwerk geleverd moeten worden bij bijvoorbeeld overlastbestrijding, sport en bewegen, ontwikkelen van sociale structuren in wijken en buurten en het voorkomen van schooluitval. In relatie tot de randvoorwaarden zijn deze verwachtingen niet altijd reëel. Er zijn enkele duidelijke knelpunten waardoor het moeilijk is om het jongerenwerk op een goede wijze gestalte te geven. Deze knelpunten hebben te maken met kwaliteitsontwikkeling, financiële middelen, personele ontwikkelingen, arbeidsvoorwaarden, beloning, waardering, loopbaanmogelijkheden en teruglopende in- en uitstroom van nieuwe studenten jongerenwerk.

Het is noodzakelijk om het werk van jongerenwerkers inzichtelijk te maken zodat helder is welke bindende functie het werk kan hebben voor jongeren en de wijk. Belangrijk is dat jongerenwerkers jongeren actief opzoeken, hun cultuur (leren) kennen en verbindingen weten te leggen en te maken. Een competentieprofiel maakt het werk van jongerenwerkers inzichtelijk en kan een belangrijke rol spelen bij het oplossen van een aantal van de hiervoor genoemde knelpunten, met name bij de verdere kwaliteitsontwikkeling van het jongerenwerk.

Voor het beschrijven van het competentieprofiel van de jongerenwerker is gebruikgemaakt van de competentieprofielen van de sociaal-cultureel werker en de pedagogisch werker. Deze profielen zijn gemaakt in het kader van de *Beroepenstructuur zorg en welzijn 2005*.

De combinatie van de sociaal-culturele context en de pedagogische context in het werk van de jongerenwerker zorgt ervoor dat het profiel van de jongerenwerker

een beroepsvariant is van de hiervoor genoemde profielen. Onderdelen van deze profielen komen geïntegreerd en zichtbaar terug in het competentieprofiel van de jongerenwerker.

Voor de leesbaarheid hanteren we in dit profiel voor beroepskrachten de mannelijke vorm. Waar 'hij', 'hem' of 'zijn' staat, kan ook 'zij' of 'haar' gelezen worden.

1 Beroepenstructuur

De *Beroepenstructuur zorg en welzijn 2005* is in opdracht van Platform Kwalificatiebeleid Zorg en Welzijn opgesteld door NIZW Beroepsontwikkeling (nu MOVISIE Beroepsontwikkeling). Het is tot stand gekomen door een intensieve samenwerking tussen de sociale partners van de branches welzijn en maatschappelijk dienstverlening, jeugdzorg, kinderopvang, gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg, en vertegenwoordigers van het middelbaar en hoger beroeps- onderwijs. Een beroepenstructuur bevat een systematische ordening en beschrijving van met elkaar samenhangende beroepsgroepen, waarmee de vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties kunnen aangeven wat de opleidingsbehoefte is. Organisaties kunnen met behulp van de beroepenstructuur het personeels- en opleidingsbeleid versterken en de beroepskrachten zelf kunnen een beter inzicht krijgen in hun eigen beroepscompetenties en in die van beroepskrachten in verwante beroepen.

De beroepenstructuur is voor een belangrijk deel gevormd door onderzoeken van het Verwey-Jonker Instituut (Van Vliet e.a., 2004) en het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) (Den Boer e.a., 2004), de resultaten van expertraadplegingen en gehouden interviews, een analyse van de opgestelde competentieprofielen van de meest voorkomende beroepsgroepen in zorg en welzijn en het experiment met het toedelen van competenties aan verschillende beroepsgroepen. Van de volgende beroepsgroepen en varianten daarop zijn in het kader van de beroepenstructuur profielen ontwikkeld:

- Activiteitenbegeleider
- Beroepskracht Bureau Jeugdzorg
- Beroepskracht primair proces gehandicaptenzorg
- Groepsleidster kinderopvang
- Groepsleidster buitenschoolse opvang
- Helpende zorg en welzijn
- Leidster peuterspeelzaalwerk
- Maatschappelijk werker
- Ouderenadviseur
- Pedagogisch werker

- Sociaal-cultureel werker
- Sociaal raadsman / sociaal dienstverlener
- Woonbegeleider

Een belangrijke constatering is geweest dat veel beroepskrachten met uiteenlopende beroepen veel competenties gemeenschappelijk hebben. Beroepskrachten en beroepsgroepen, zo bleek ook uit de interviews en de valideringsbijeenkomsten, hebben sterk de neiging om zich vooral te profileren op wat hen onderscheidt van andere beroepsgroepen, dan op wat hen bindt. Dat is ook een goede zaak. Maar om vraaggericht te kunnen werken en om transparantie, flexibiliteit en mobiliteit te bevorderen, is het juist van belang om het generieke van de verschillende beroepsgroepen te benoemen. De beroepskracht in zorg en welzijn zal in de toekomst steeds meer een breed inzetbare generieke beroepskracht worden, die zijn generieke competenties zal combineren met vakspecifieke competenties. In de loop van zijn carrière kan een beroepskracht een beroepsvariant verder ontwikkelen tot een specialisme, of varianten aan zijn repertoire toevoegen om daarmee op complexere vragen en opdrachten te kunnen inspelen.

Drie dimensies vormen de kern van de beroepenstructuur zorg en welzijn. Samen vormen deze dimensies de herziene beroepenstructuur. Die dimensies zijn:

1. de kernkwaliteiten
2. de generieke competenties
3. de vakspecifieke competenties.

Voor een uitgebreide beschrijving van de beroepenstructuur verwijzen we naar de publicatie *Klaar voor de toekomst* (Van Dam e.a., 2005).

1.1 Competentieprofielen voor de beroepsgroep

Een competentieprofiel kan gemaakt worden voor een individuele beroepskracht, voor een werkeenheid waarin de verschillende competenties over meerdere personen zijn gespreid, voor een hele organisatie of voor een beroepsgroep in zijn geheel. De door ons opgestelde profielen zijn gemaakt voor de betreffende beroepsgroep als geheel. Dat betekent dat niet elke individuele beroepskracht over alle competenties hoeft te beschikken. In veel gevallen is dat ondoenlijk. We gaan ervan uit dat de beroepsgroep voldoende toegerust moet zijn om doelgericht en doelmatig zijn maatschappelijke opdracht uit te voeren. Als het om grote organisaties of werkeenheden gaat, is er de mogelijkheid om onderling te differentiëren, terwijl in kleinschalige beroepspraktijken meer gevraagd wordt van de generieke inzet.

1.2 Functie van het competentieprofiel van de jongerenwerker

Het competentieprofiel kan worden gebruikt om input te geven aan de opleidingen over de wijze waarop de toekomstige generatie jongerenwerkers moet worden opgeleid. Het vormt het door het werkveld aangegeven referentiekader voor het ontwikkelen van een uitstroomprofiel voor de opleiding van jongerenwerkers. In het algemeen dient het competentieprofiel om de herkenbaarheid en inzichtelijkheid van het werk van de jongerenwerker te vergroten, de kwaliteitsaspecten van het jongerenwerk te waarborgen en te controleren, en om de beroepsidentiteit van de jongerenwerker te versterken. Meer specifiek kan het competentieprofiel op de volgende manieren worden ingezet:

- als instrument voor personeelsbeleid, zoals werving en selectie, personeelsontwikkeling (POP), beloningsbeleid, carrièreplanning, loopbaanontwikkeling et cetera;
- als referentiekader voor de (ervaren) jongerenwerker om zijn eigen functioneren te toetsen, te ontwikkelen en te onderhouden;
- als middel om de discussie over de ontwikkeling van het vak te voeren;
- als een belangrijk visitekaartje om het imago van het jongerenwerk te versterken en het jongerenwerk te profileren naar doelgroepen, financiers, andere beroepsgroepen en ketenpartners waar jongerenwerk in de praktijk veel mee te maken heeft dan wel mee samenwerkt. Het profiel maakt inzichtelijk wat het jongerenwerk voor hen kan betekenen;
- om voorlichting te geven over het vak van jongerenwerker en als informatiebron voor toekomstige jongerenwerkers.

1.3 Ontwikkeling van het competentieprofiel van de jongerenwerker

Een profiel kan niet gemaakt worden vanachter het bureau. Het komt door middel van verschillende methoden tot stand. Voor dit profiel zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- documentenanalyse op basis van door de beroepsvereniging BV Jong en het Nederlands Jeugdinstituut / NJi aangeleverd materiaal;
- een bijeenkomst met jongerenwerkers en andere deskundigen afkomstig uit uiteenlopende gemeenten en werksituaties (voor namen van de deelnemers zie bijlage);
- twee interviews met jongerenwerkers (voor namen respondenten zie bijlage);

- twee schriftelijke commentaarrondes onder jongerenwerkers, andere deskundigen en werkgevers (voor namen van de deelnemers zie bijlage).

Het profiel is door de ABVAKABO FNV, de MOgroep en de beroepsvereniging BV Jong gevalideerd en gelegitimeerd.

1.4 Hoe is het competentieprofiel opgebouwd?

Het profiel heeft de volgende opbouw. Hoofdstuk 2 geeft een omschrijving van het beroep van jongerenwerker. Hoofdstuk 3 beschrijft relevante ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de jongerenwerker. Hoofdstuk 4 geeft een uiteenzetting van de taken, gevolgd door de kernopgaven van de jongerenwerkers in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 beschrijft de competenties die nodig zijn om het vak uit te oefenen. Het profiel sluit af met een competentiematrix (hoofdstuk 7).

Ter verduidelijking lichten we deze aspecten hier kort toe.

Beroepsbeschrijving

Het tweede onderdeel van het profiel vormt de beroepsbeschrijving. De beroepsbeschrijving is een globale omschrijving van het vak, waarin iets wordt verteld over de essentie van het vak, de context van het werk en de verschillende niveaus waarop het vak wordt uitgeoefend.

Het niveau van beroepsuitoefening van de jongerenwerker hangt af van vier factoren, namelijk complexiteit, transfer, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.

Complexiteit is de mate waarin beroepsactiviteiten gebaseerd zijn op toepassing van routines, standaarden of nieuwe procedures; de complexiteit geeft de moeilijkheidsgraad aan en wordt bepaald door de kenmerken van de doelgroep, de omstandigheden en de handeling zelf.

Transfer is de mate waarin de jongerenwerker zijn vermogen moet aanspreken om abstracte zaken te vertalen naar concrete, concrete zaken te vertalen naar abstracte en om vermogens, opgedaan in de ene beroepscontext, in te zetten in een andere, soortgelijke beroepscontext.

Zelfstandigheid is de mate waarin de jongerenwerker op eigen kracht initiatieven neemt, beslissingen neemt en taken verricht.

Verantwoordelijkheid is de mate waarin de jongerenwerker aanspreekbaar is op de door hem uitgevoerde beroepsactiviteiten, en op de gevolgen daarvan voor de doelgroep en voor de beroepsactiviteiten van anderen.

Relevante ontwikkelingen

Het derde onderdeel van het profiel vormt een beschrijving van een aantal ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor het jongerenwerk. De jongerenwerker is werkzaam in een veld waarin deze ontwikkelingen continu van invloed zijn op de vraag, het aanbod en de inhoud van de beroepsuitoefening.

Kerntaken

Als vierde onderdeel beschrijven we de kerntaken. De kerntaken zijn sets van inhoudelijk samenhangende beroepsactiviteiten die door jongerenwerkers worden uitgeoefend en die kenmerkend zijn voor het vak. Per kerntaak beschrijven we wat de jongerenwerker doet, hoe hij het doet, welke instrumenten en methoden hij gebruikt, op welk niveau de kerntaak wordt uitgevoerd en welke dilemma's en keuzes hij daarbij tegenkomt. Om de kerntaken te kunnen uitoefenen, moet de jongerenwerker over bepaalde competenties beschikken.

We onderscheiden cliëntgebonden kerntaken, organisatiegebonden kerntaken en professiegebonden kerntaken.

Cliëntgebonden kerntaken zijn kerntaken die direct te maken hebben met de dienstverlening aan de doelgroep en waarbij er veelal intensief contact met de doelgroep bestaat.

Organisatiegebonden kerntaken zijn kerntaken die te maken hebben met het functioneren in de organisatie en het functioneren van de organisatie waar de jongerenwerker werkzaam is.

Professiegebonden kerntaken zijn kerntaken die te maken hebben met de ontwikkeling van de jongerenwerker in zijn vak.

Kernopgaven

Het vijfde onderdeel van het profiel bestaat uit de kernopgaven. De jongerenwerker moet bij de uitvoering van de kerntaken steeds allerlei afwegingen maken. Hij krijgt regelmatig te maken met dilemma's, keuzes, problemen, spanningsvelden en kansen waarvoor van hem een oplossing en een aanpak worden verwacht. Bij kernopgaven gaat het vaak meer om het vinden van de juiste middenweg, dan om het kiezen voor het een of het ander. Ook voor het omgaan met de kernopgaven heeft de jongerenwerker bepaalde competenties nodig.

Competenties

Het zesde onderdeel van het competentieprofiel wordt gevormd door de competenties. Als wij hier competenties schrijven, dan bedoelen wij beroepscompetenties. De jongerenwerker heeft competenties nodig om de kerntaken te kunnen uitvoeren en om daarbij met de kernopgaven om te gaan. De competenties

vormen een zeer belangrijk onderdeel van het competentieprofiel. Het beroepsonderwijs wordt ingericht op het kunnen verwerven van competenties door beginnende jongerenwerkers, instellingen kunnen hun maatschappelijke opdrachten vertalen in competenties die de jongerenwerkers met elkaar in huis moeten hebben en de jongerenwerkers zelf kunnen door combinaties van werken en leren hun competenties verbreden en verdiepen.

Competentiematrix

De competentiematrix vormt het zevende onderdeel van het profiel. In dit schema wordt aangegeven welke competenties horen bij welke kerntaken en welke kernopgaven.

1.5 Wat zijn competenties?

Een (beroeps)competentie is een geïntegreerd geheel van kennis, inzicht, vaardigheden, houding en persoonlijke eigenschappen waarmee op adequate wijze de juiste resultaten kunnen worden behaald in een beroepscontext. De jongerenwerkers hebben de competenties nodig om in hun beroepscontexten op adequate, doelbewuste en gemotiveerde wijze proces- en resultaatgericht te handelen, dat wil zeggen passende handelingen te kiezen en toe te passen om de juiste resultaten te bereiken.

Competenties zijn ontwikkelbaar en verwijzen naar individuele vermogens. Ze worden altijd binnen een context gezien; die context (de beroepssituatie) bepaalt wat adequaat is. Sommige competenties zijn uniek en nauw verbonden aan een specifieke context of smal werkingsgebied; andere beroepscompetenties hebben een breed werkingsgebied en hebben een hoge transferwaarde omdat ze in meerdere contexten bruikbaar of toepasbaar zijn.

1.6 Hoe ontwikkelen jongerenwerkers hun competenties?

Competenties leer je niet uit een boekje. Ze zijn het resultaat van een proces, dat gevoed wordt door theoretische en vakinhoudelijke kennis, door persoonlijke talenten, potenties en werkstijl, door ervaring en door voortdurend te reflecteren op het beroepsmatig handelen en dit bij te stellen. De competentie krijgt gestalte in de interactie tussen de jongerenwerker en de jongeren met wie hij werkt, en ontleent haar waarde aan het resultaat. Dat betekent dat competenties zich als iets persoonlijks manifesteren. Dat kan ook niet anders in de sector zorg en welzijn, maar dat heeft meteen het gevaar in zich dat competenties niet

bespreekbaar, ontwikkelbaar of veranderbaar zouden zijn. Om dat te voorkomen beschrijven wij de competenties op een dusdanige manier dat ze wel onderwerp van ontwikkeling en verandering kunnen zijn.

1.7 Hoe beschrijven wij competenties?

Bij iedere competentie beschrijven wij het bijbehorende proces en het resultaat. Het proces is een stapsgewijze beschrijving van alle beroepsactiviteiten (of bepaald gedrag) die tot een bepaald resultaat moeten leiden. De volgorde waarin we de competenties en ook de kerntaken beschrijven, is die van de regulatieve cyclus voor professioneel handelen. Deze cyclus behandelt achtereenvolgens de contactlegging, de vraagverkenning, de analyse, het ontwerp, de uitvoering en de evaluatie. In de praktijk wordt deze cyclus minder strak in deze volgorde doorlopen, doordat de werkwijze door verandering van situaties in dialoog met betrokkenen steeds zal worden bijgesteld.

Competentieprofielen kunnen op verschillende abstractieniveaus worden beschreven. In de door ons gehanteerde methode, kiezen we als uitgangspunt de herkenbaarheid door de beroepsgroep in combinatie met de toekomstgerichtheid. Tegelijk moet het profiel ook voldoende houvast bieden voor beroepsopleidingen om het onderwijs in te richten en voor instellingen om hun beleid uit te voeren.

2 Beroepsbeschrijving

In dit hoofdstuk geven we een karakteristiek van het vak van jongerenwerker. Na een korte beschrijving van de branche van het jongerenwerk in paragraaf 2.1 geven we de essentie van het vak weer in paragraaf 2.2. In paragraaf 2.3 omschrijven we in welke context het jongerenwerk plaatsvindt, gevolgd door paragraaf 2.4 waarin kenmerkende methoden van het jongerenwerk aan bod komen. Ten slotte geven we in paragraaf 2.5 de verschillende niveaus van beroepsuitoefening weer en komen de opleidingen en het loopbaanperspectief van de jongerenwerker aan de orde.

2.1 De branche van het jongerenwerk

Een indicatie van het aantal jongerenwerkers in Nederland is moeilijk te geven. Het Instituut Jeugd en Welzijn van de VU in Amsterdam heeft in 2000 een inventarisatie gemaakt van het professionele jongerenwerk. Uit dat overzicht blijkt dat er in Nederland 1.700 jongerenwerkers werkzaam zijn (Noorda en Veenbaas, 2001). De werkgeversorganisatie voor het jongerenwerk is de MOgroep, de werknemersorganisatie de ABVAKABO FNV. Recentelijk is het initiatief genomen voor het oprichten van een beroepsvereniging van jongerenwerkers, de BV Jong.

2.2 Essentie van het jongerenwerk

2.2.1 Jongerenwerk

Het jongerenwerk is een laagdrempelige voorziening voor in principe alle jongeren, die diverse verschijningsvormen kent. Jongerenwerkers begeleiden procesmatig groepen jongeren (meisjes en jongens) in de leeftijd van 12 tot 23 jaar in de vrije tijd, in aansluiting op hun leefwereld en sociale omgeving. Primaire doelgroep zijn de kanszoekende jongeren met een lage sociaaleconomische status en opleidingsniveau. Het jongerenwerk richt zich op gedragsbeïnvloeding, het leren aangaan van sociale verbindingen met anderen, zoals leeftijdsgenoten, buurtbewoners en organisaties, het bevorderen van persoonlijke ontwikkeling en

het stimuleren van maatschappelijke participatie. Dit betekent dat het jongerenwerk dwarsverbanden legt tussen de leefmilieus van het gezin/thuis, de school en de omgeving/buurt. Het jongerenwerk biedt jongeren kansen, het ondersteunt hen bij het realiseren van die kansen en helpt zo te voorkomen dat ze afglijden. Voor het jongerenwerk betekent dit ook jongeren confronteren met grenzen en hun daarmee leren om te gaan. De moderne jongerenwerker is als buurtpedagoog een makelaar in respect. Door jongeren serieus te nemen en hun te laten zien dat ze er daadwerkelijk bijhoren, verkeren jongerenwerkers tegelijkertijd in de positie om hen te kunnen aanspreken op hun gedrag.

Zelfwerkzaamheid en sociale weerbaarheid van de jongeren staan centraal bij het uitvoeren van recreatieve en educatieve activiteiten, cursussen, dienstverlening, informatie, advies en voorlichting en belangenbehartiging.

Jongerenwerk wordt ook ingezet als middel voor preventie in wijken en buurten van steden en in dorpen. Jongerenwerkers staan midden in de buurt, kennen jongeren met uiteenlopende achtergronden en worden door hen gekend. Het zijn mensen die een uitstekende antenne hebben voor wat er in een buurt en/of wijk leeft. De jongerenwerker gebruikt zijn vertrouwensrelatie met de jongeren om hen tot nieuw gedrag te motiveren, waarbij fair play en respect centrale waarden zijn. De jongerenwerker enthousiasmeert jongeren activiteiten zelf uit te voeren en te organiseren.

Het jongerenwerk heeft verschillende doelen:

- bevorderen van jeugdparticipatie
- vorming en opvoeding
- educatie en voorlichting
- versterken van sociale verbinding in de buurt
- ontmoeting en recreatie

Afhankelijk van de doelgroep waarvoor men werkt en de doelstelling die men kiest voor het jongerenwerk, zal het jongerenwerk in overleg met gemeenten keuzes maken over het nut en belang van bepaalde werkzaamheden.

Voor de categorie van 'gewone' jongeren die zonder al te veel problemen opgroeien, is het jongerenwerk nog steeds een basisvoorziening. Een belangrijk onderdeel van het jongerenwerk vormt dan het animeren en stimuleren door samen met de jongeren een uitnodigend of uitdagend activiteitenaanbod te ontwikkelen.

Landelijk wordt dit aantal jongeren geschat op circa 80 procent van alle jongeren. In stedelijke buurten met veel achterstandsproblematiek kan dit percentage dalen tot rond de 50 procent (Van Ginkel, Veenbaas en Noorda, 2006).

Daarnaast zijn er jongeren die opgroeien in omstandigheden met veel risicofactoren. Ze hebben grote kans op problemen thuis, op school, met politie en in de vrije tijd, met als mogelijke gevolgen sociale uitsluiting, uitval van school, antisociaal gedrag en het plegen van delicten. Meisjes uit deze categorie hebben een verhoogde kans op maatschappelijk isolement, psychosomatische problemen of ontwikkelen zich als 'vrouwelijke herrieschopper' op straat en op school. Een belangrijke taak van de jongerenwerker bij deze groep jongeren is om erger te voorkomen, met als doel om de schade voor de jongeren en hun omgeving zo klein mogelijk te houden. Landelijke schattingen gaan ervan uit dat 15 procent van alle jongeren tot deze categorie behoort (Van Ginkel, Veenbaas en Noorda, 2006)

Gaat het om jongeren die op welke manier dan ook in de problemen zijn geraakt, dan kan de jongerenwerker er met de juiste aanpak voor zorgen dat er nog een weg terug is. Enkele kenmerken van probleemjongeren zijn dat ze over het algemeen vaak al in het (lichte) criminele circuit zijn beland, overmatig alcohol en drugs gebruiken en/of psychische problemen hebben. De jongeren komen vaak uit multiprobleemgezinnen en zijn bezig uit te vallen: ze gaan niet naar school en werken niet. Het gaat om circa 4 procent van alle jongeren (Van Ginkel, Veenbaas en Noorda, 2006).

Tot slot zijn er jongeren die niet of onvoldoende in hun eigen bestaansvoorwaarden kunnen voorzien. Het gaat om zwerfjongeren, drugsverslaafden, jongeren die zware delicten hebben gepleegd en jongeren met een ernstige psychiatrische problematiek. Vaak gaat het om een combinatie van factoren die de problemen veroorzaken. De taak van de jongerenwerker is dan vooral jongeren door te verwijzen naar de juiste instanties. Ongeveer 1 procent van alle jongeren behoort tot de gemarginaliseerde groep van jongeren (Van Ginkel, Veenbaas en Noorda, 2006).

2.2.2 Tienerwerk

Het stimuleren van de ontwikkeling van tieners, zorgen voor mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding en het voorkomen van schooluitval zijn de doelen van het tienerwerk. Het tienerwerk richt zich op jongeren van circa 10 tot 15 jaar. Tiener- en jongerenwerk liggen in elkaars verlengde. Wat methodiek betreft verschillen ze niet zo veel van elkaar. Wel hebben tieners, meer dan jongeren boven de 15, behoefte hebben aan een veilige, beschermde en gestructureerde omgeving waar ze aan recreatieve en leerzame vrijetijdsactiviteiten kunnen meedoen, waar gele-

genheid is tot ontspanning en waar ze een cursus kunnen volgen. Om preventief te kunnen werken is het voor het jongerenwerk belangrijk een goede relatie op te bouwen met deze tieners en met hen in contact te blijven.

2.3 Context van het jongerenwerk

In de beroepspraktijk komen er verschillen voor tussen de manieren van werken van jongerenwerkers. Dit heeft vooral te maken met de verscheidenheid in context waarin jongerenwerkers werkzaam zijn. Het betreft hierbij verscheidenheid op de volgende punten:

- de diversiteit in de lokale situatie (grote stad, kleine stad of het platteland);
- de diversiteit in doelen en doelgroepen waar de nadruk op ligt;
  - preventief/algemeen/facilitator
  - organiseren van interventies
  - eigen interventie opstellen en uitvoeren;
- de diversiteit in specifiek aandachtsveld, zoals sportjongerenwerk, meidenwerk, jongerenwerk in de verslavingszorg en dergelijke;
- de visie van gemeenten en netwerkpartners op jongerenwerk: is de jongerenwerker een professional die werkt met methodieken of is de jongerenwerker iemand die activiteiten organiseert om in contact te komen met jongeren;
- de voorwaarden waaronder het jongerenwerk kan werken.

Door het verschil in context waarin jongerenwerkers werken, hebben zich vele verschijningsvormen ontwikkeld. De variëteit in doelgroepen en doelstellingen betekent ook dat aan de beroepskrachten die werkzaam zijn in het jongerenwerk verschillende eisen worden gesteld.

Het *buurtgerichte jongerenwerk*, vaak accommodatiegebonden, richt zich in principe op jongeren uit het gehele werkgebied. De keuze voor bepaalde doelgroepen wordt gemaakt in overleg met de subsidiërende gemeente. Het buurt- en omgevingsgerichte jongerenwerk is veelal ondergebracht bij een bredere instelling voor welzijnswerk, waarvan het tienerwerk is ondergebracht bij het jongerenwerk. Een speciale vorm van buurtgericht jongerenwerk is het *jongerenopbouwwerk*. Een kenmerk van jongerenopbouwwerk is dat het zich primair richt op de sociale infrastructuur voor jongeren in het werkgebied. Ondersteuning van jongerenrijwilligersgroepen in het werkgebied is belangrijk. Jongerenopbouwwerk werkt niet geïsoleerd, maar maakt gebruik van organisaties, steunpunten en netwerken in de werkomgeving.

Ter onderscheiding van het buurtgerichte jongerenwerk bestaat ook het *open of stedelijk jongerenwerk*. Deze centra organiseren voor jongeren in de vrije tijd een aantrekkelijk aanbod, zoals muziekoptredens. Belangrijk is de ontmoetingsfunctie in een sfeervolle omgeving. Soms worden in het verlengde van de ontmoetingsfunctie ook andere activiteiten georganiseerd, zoals debatten over actuele thema's, huiswerkondersteuning en cursussen. De jongerenwerker in het open jongerenwerk gaat niet de straat op om contacten met jongeren te leggen. Het open jongerenwerk komt vooral voor in grotere steden met een centrumfunctie en is veelal ondergebracht in aparte jongerenwerkorganisaties.

Voor het *ambulante jongerenwerk* is de invalshoek de plaatsen waar jongeren zich bevinden, zoals de straat, uitgaansgelegenheden, sportverenigingen of school. Hij zoekt de jongeren, die vaak in problematische situaties verkeren, op deze vindplaatsen op, legt persoonlijk contact met hen en werkt van daaruit aan een vertrouwensrelatie. Hij leidt jongeren individueel naar hulpverlenings-, scholings- en arbeidstrajecten toe. Hiervoor legt de ambulante jongerenwerker contacten met alle op dat moment benodigde partners. Ambulante jongerenwerkers vormen veelal ook de verbindende schakel tussen de jongeren en verschillende vormen van hulp- en dienstverlening. Ook zet de jongerenwerker, doelgericht, groepsactiviteiten op. Het verminderen van overlast en onveiligheidsgevoelens in buurten en dorpen en het verminderen van criminele activiteiten is een belangrijk doel.

Een andere vorm van ambulant jongerenwerk is het *straathoekwerk*¹. Straathoekwerk ligt op het snijvlak van jongerenwerk en jeugdhulpverlening. Straathoekwerkers zijn coaches met een specifieke methodiek en voor een specifieke doelgroep. Ze zoeken individuele en groepen jongeren op met meervoudige problemen, bijvoorbeeld ernstig verslaafden of dak- en thuisloze jongeren. Het gaat om jongeren tussen de 15 en 25 jaar (uitzonderingen mogelijk) met problemen op meerdere leefgebieden, zoals: werk, opleiding, sociale contacten, vrijetijdsbesteding, justitie, middelengebruik, gokken, financiën, lichamelijke en psychische gezondheid, seksualiteit, thuissituatie en wonen. De jongeren zijn vaak met hun problemen al bij instanties terechtgekomen, maar deze zijn daar niet (afdoende) opgelost. Tijdens de contacten met jongeren biedt de straathoekwerker ondersteuning en bouwt hij een vertrouwensband met de jongere op. De

---

1 Deze term wordt overigens ook vaak gebruikt bij andere branches, zoals verslavingszorg en jeugdzorg.

begeleiding is een vorm van tertiaire preventie², waarbij de focus van het contact ligt op het voorkomen van een verslechtering van de situatie en het opstarten van veranderingsprocessen bij de jongeren, maar ook bij de omgeving. Er wordt samen met de jongere een individueel traject opgestart, die eventueel zelfs langdurig van aard kan zijn. De specifieke invulling van het straathoekwerk is mede afhankelijk van de lokale situatie. Belangrijk om op te merken is dat het bij straathoekwerk niet om hulpverlening gaat. Directe hulp om de jongere van zijn problematiek af te krijgen wordt overgelaten aan de samenwerkende hulpverleningsinstanties, zoals verslavingszorg, en jeugdzorg.

2.4 Kenmerkende methoden van het jongerenwerk

2.4.1 Inspelen op de leef- en belevingswereld

De jongerenwerker speelt primair in op de leef- en belevingswereld van uiteenlopende groepen jongeren in de vrije tijd. De jongere, zijn situatie, zijn kansen, zijn mogelijkheden en zijn knelpunten vormen daarbij het uitgangspunt. De nadruk ligt primair op jongeren die worden omschreven als 'kans zoekend', 'probleemjongere' of 'risicogroepen'. Deelname van jongeren aan het jongerenwerk is altijd gebaseerd op vrijwilligheid. Hoewel het in het jongerenwerk in principe gaat om activiteiten in de vrije tijd, heeft de jongerenwerker op veel plaatsen te maken met jongeren met problemen. De jongerenwerker heeft daarover intensief contact met scholen (schoolmaatschappelijk werk), sport- en vrijetijdsorganisaties, politie, justitie, bureau HALT, jeugdzorg, ggz, verslavingszorg en arbeidsmarkt-/arbeidstoeleidingstrajecten. Hierbij nemen sommige jongerenwerkers de regie in de totstandkoming van overleggen met deze andere disciplines, omdat zij het meest bekend zijn met de doelgroep.

2.4.2 Optreden als coach

De jongerenwerker ondersteunt en begeleidt individuele en groepen jongeren, als onderdeel van hun sociale leefomgeving, in hun persoonlijke en sociale ontwikkeling naar volwassenheid. Het doel is een veranderingsproces op gang te brengen zodat de positie van de jongeren direct of op de langere termijn verbetert. De vorm van begeleiding en ondersteuning is duidelijk te onderscheiden van hulpverlening door andere beroepsgroepen.

---

2 Ter vergelijking: bij primaire preventie gaat het om het bieden van algemene ondersteuning aan en voorlichtingstrajecten voor jongeren om allerlei problemen te voorkomen. Bij secundaire preventie betreft het ondersteuning en voorlichting aan jongeren die al een specifiek probleem hebben. De ondersteuning is erop gericht betrokken jongeren eerder uit de problemen te laten komen of op het versterken van groepen met een verhoogd risico.

Om een veranderingsproces te kunnen realiseren heeft de jongerenwerker oprecht interesse in de leef- en belevingswereld van jongeren, sterker nog: hij staat als professional midden in zijn werkgebied, kent de jongeren en wordt door hen gekend. Oprechte interesse betekent ook confronteren en grenzen stellen aan onverantwoord en negatief gedrag – grenzen van de jongere zelf, grenzen van de jongerenwerker en grenzen van andere jongeren – in het belang van het ontwikkelingsproces van de jongere, maar ook (juist) het belonen van goed gedrag. In de praktijk betekent dit dat de jongerenwerker in dialoog moet treden met de jongeren en hun ouders en samen met hen afspraken moet maken over het hanteren van regels. Om dit te kunnen bereiken werkt de jongerenwerker vanuit een vertrouwensrelatie met de jongeren.

2.4.3 Integraal werken

Voordat jongeren gebruikmaken van de activiteiten of diensten van het jongerenwerk zijn ze vaak al deelnemer geweest aan activiteiten van of bekend bij andere werksoorten in het welzijnswerk, zoals peuterwerk, kinderwerk, tienerwerk, en ook opbouwwerk. Zonder samenhang, afstemming en overleg gaan de investeringen vanuit die werksoorten ‘verloren’ zonder dat het jongerenwerk daarvan de vruchten heeft geplukt.

Sommige groepen jongeren hebben veel randproblemen, die door verschillende sectoren heen lopen en waarvoor een integrale benadering wenselijk is. Rekening houden met de hele leefwereld van jongeren vraagt van de jongerenwerker om integraal te werken en ‘ketendenken’ te stimuleren: andere partijen betrekken bij het jongerenwerk en in ieder geval optreden als een verbindende schakel tussen de leef- en belevingswereld van jongeren en andere betrokken partijen. Voor de jongerenwerker betekent dit oog hebben voor ouders, bewoners, vrijwilligers, organisaties en instanties. De jongerenwerker zal moeten samenwerken en afstemmen met andere beroepskrachten.

2.4.4 Bevorderen van participatie

De jongerenwerker geeft individuele en groepen jongeren in zijn werkgebied inzicht in hun situatie en spreekt hen aan op hun persoonlijke talenten, kwaliteiten en mogelijkheden. De inhoud van de activiteit en bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren vormen de uitgangspunten bij het in samenwerking met jongeren ontwikkelen van vrijetijdsactiviteiten. Via vrijetijdsvoorzieningen maken jongeren zich sociale competenties eigen. Daarnaast worden jongeren geactiveerd en ondersteund om zelf mee te werken bij de uitvoering van de activiteit om zo door te kunnen groeien van bezoeker naar deelnemer naar organisator van hun eigen vrije tijd.

2.4.5 Vindplaatsgericht werken

De jongerenwerker legt en houdt op proactieve wijze contact met individuele en groepen jongeren op plaatsen waar zij zich bevinden. Hij wacht niet af tot de jongeren op hem afkomen, maar neemt zelf initiatief en houdt de relatie met jongeren in stand. Ook bij tegenwerking van de jongeren blijft de jongerenwerker het contact aanhouden. De jongerenwerker houdt daarmee zicht op situaties waar inzet van dienstverlening noodzakelijk is (of wordt), hij vroegtijdig kan ingrijpen en escalaties vóór kan zijn. Hij signaleert waar (preventieve) activiteiten noodzakelijk zijn.

2.5 Niveaus van beroepsuitoefening

Onder niveau van beroepsuitoefening verstaan we het niveau waaraan een vakvolwassen beroepsbeoefenaar moet voldoen. Het niveau van beroepsuitoefening wordt bepaald aan de hand van de combinatie van vier aspecten, namelijk complexiteit, transfer, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid.

Complexiteit is de mate waarin beroepsactiviteiten gebaseerd zijn op toepassing van routines, standaarden of nieuwe procedures; de complexiteit geeft de moeilijkheidsgraad aan en wordt bepaald door de kenmerken van de doelgroep, de omstandigheden en de handeling zelf.

Transfer is de mate waarin de jongerenwerker zijn vermogen moet aanspreken om abstracte zaken te vertalen naar concrete, concrete zaken te vertalen naar abstracte en om vermogens, opgedaan in de ene beroepscontext, in te zetten in een andere, soortgelijke beroepscontext.

Zelfstandigheid is de mate waarin de jongerenwerker op eigen kracht initiatieven neemt, beslissingen neemt en taken verricht.

Verantwoordelijkheid is de mate waarin de jongerenwerker aanspreekbaar is op de door hem uitgevoerde beroepsactiviteiten, en op de gevolgen daarvan voor de doelgroep en voor de beroepsactiviteiten van anderen.

In de hiernavolgende tabel zijn de vier niveaus van beroepsuitoefening beschreven naar de niveaubepalers zelfstandigheid, transfer, complexiteit en verantwoordelijkheid.

Niveaus van beroepsuitoefening en niveaubepalers

Items niveau- bepaling	Zelfstandigheid	Transfer	Complexiteit	Verantwoorde- lijkheid
Niveau A / assisteren	Assisteert een beroepskracht bij het uitvoeren van taken	Past kennis en vaardigheden toe in eigen werksituatie	Handelt op basis van routine en standaard-procedures	Voert opdrachten uit onder verantwoordelijkheid van een beroepskracht van een hoger niveau
Niveau B / uitvoeren	Voert opdrachten uit in overleg met andere beroepskrachten	Past kennis en vaardigheden toe in vergelijkbare werksituaties	Bedenkt oplossingen in de eigen werksituatie	Is aanspreekbaar op het eigen beroepsmatig handelen
Niveau C / ontwerpen en uitvoeren	Voert opdrachten zelfstandig uit	Past kennis en vaardigheden toe in uiteenlopende werksituaties	Bedenkt creatieve oplossingen binnen en buiten de eigen werksituatie	Is aanspreekbaar op het eigen beroepsmatig handelen en de gevolgen daarvan
Niveau D / regie voeren	Voert de regie bij het uitvoeren van opdrachten	Vertaalt kennis en vaardigheden naar een aanpak met andere disciplines	Bedenkt oplossingsstrategieën bij meervoudig complexe vragen	Is aanspreekbaar op de aanpak, de coördinatie, de continuïteit en op het resultaat

2.5.1 Vier niveaus van beroepsuitoefening van jongerenwerk

In het werk van de jongerenwerker onderscheiden we vier niveaus van beroepsuitoefening. De niveaus geven aan waaraan een vakvolwassen jongerenwerker moet voldoen. Een vakvolwassen jongerenwerker is een ervaren beroepskracht die de competenties bezit die zijn beschreven in het competentieprofiel van de jongerenwerker.

Het vakvolwassen niveau wordt bepaald door de combinatie van de vier factoren complexiteit, transfer, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Er wordt aangegeven welke startkwalificaties vereist zijn voor de verschillende niveaus van beroepsuitoefening en hoe men gedurende zijn loopbaan naar volgende niveaus kan stijgen. De vier niveaus van beroepsuitoefening zien er als volgt uit:

- assistent-jongerenwerker (niveau A)
- jongerenwerker (niveau B)
- senior jongerenwerker (niveau C)
- coördinerend jongerenwerker (niveau D).

De niveaus lopen op van laag naar hoog. Hierna lichten we ze kort toe.

Assistent-jongerenwerker

De *assistent-jongerenwerker* heeft een assisterende rol bij het uitvoerend werk. Hij werkt niet vaak zelfstandig, maar samen met of onder directe leiding van een jongerenwerker van een hoger niveau. Hij organiseert activiteiten en tijdens de uitvoering hiervan heeft hij contact met de doelgroep, signaleert hij problemen en kansen van de jongeren en bespreekt deze met een jongerenwerker van een hoger niveau.

De assistent-jongerenwerker maakt op uitvoerend niveau gebruik van transfervaardigheden. Dat betekent dat hij op uitvoerend niveau ervaringen die hij in de ene situatie opdoet, inzet bij zijn werkzaamheden in een andere situatie. Hij legt een koppeling tussen de activiteit die hij uitvoert en de doelgroepen waarmee hij werkt, maar in principe houdt een jongerenwerker van een hoger niveau het einddoel in de gaten.

In afgebakende situaties, bijvoorbeeld binnen een plan van aanpak of wanneer hij duidelijke instructies heeft gekregen van een collega op hoger niveau en/of zijn leidinggevende, werkt hij wat meer zelfstandig. Af en toe zal hij snel in moeten spelen op veranderingen in de vraag of het gedrag van jongeren, is hij aangewezen op zijn eigen vindingrijkheid en kan hij onverwachte situaties tegenkomen. Bij problemen of bij twijfel schakelt hij hulp in van collega's op hoger niveau en/of leidinggevend.

De assistent-jongerenwerker draagt geen eindverantwoordelijkheid voor de afstemming van activiteiten op de behoefte van de doelgroep en/of voor afstemming met andere disciplines, intern of extern. Hij legt veelal verantwoording over zijn werkzaamheden af aan een jongerenwerker op een hoger niveau en/of een coördinerend jongerenwerker.

Jongerenwerker

Het werk van de *jongerenwerker* is gemiddeld tot complex van aard. De jongerenwerker moet veranderende omstandigheden bij de doelgroep én in de eigen organisatie signaleren en daarop inspelen. Hij vertaalt maatschappelijke ontwikkelingen en trends naar doelen voor het jongerenwerk. Hij stelt zichzelf voortdurend de vraag of de activiteiten en de manier van communiceren nog aansluiten bij de behoefte van de doelgroep en bij de voor de doelgroep vastgestelde doelstellingen en eindresultaten. Meer dan de assistent jongerenwerker zal hij de gevolgen van zijn eigen handelen overzien, een aanpak bedenken en toepassen, aangewezen zijn op zijn vindingrijkheid en onverwachte situaties tegenkomen. De jongerenwerker heeft een belangrijke taak op het gebied van transfer. Hij legt verbanden tussen verschillende gebeurtenissen op het werk en maakt gebruik van ervaringen die hij heeft opgedaan in eerdere, vergelijkbare situaties. Hij onder-

zoekt de oorzaken van bepaalde situaties en legt een duidelijke koppeling tussen het eigen handelen en het uiteindelijke resultaat van zijn werkzaamheden. De jongerenwerker werkt vrij zelfstandig. Hij is in staat zelfstandig een eenvoudige activiteitenplanning te maken. Hij kaart aan wanneer de inzet van andere disciplines of organisaties (netwerkpartners) nodig is en onderhoudt daar contacten mee.

De jongerenwerker is over het algemeen samen met anderen verantwoordelijk voor het bedenken, plannen, vormgeven, uitvoeren en evalueren van activiteiten. Hij werkt echter onder leiding van een senior jongerenwerker.

Senior jongerenwerker

De *senior jongerenwerker* heeft te maken met complexe en soms onvoorspelbare situaties. Hij wordt geacht een omgevingsanalyse van zijn werkgebied te maken en veranderende omstandigheden bij de doelgroep, eigen organisatie in strategisch opzicht, netwerkpartners en de beroepsgroep te signaleren en daarop in te spelen. Hij zal in lastige situaties alternatieven en oplossingen aandragen en besluiten nemen bij tegengestelde belangen en behoeften. Hij kent de geschiedenis van het gebied en weet wat de perspectieven in de nabije toekomst zijn. Hij overziet de gevolgen van zijn eigen handelen en is in staat die helder uiteen te zetten en toe te lichten. Hij legt optimaal verbanden tussen situaties en tussen verschillende signalen die betrokken partijen afgeven. Op basis van een analyse van deze observaties komt hij tot concrete voorstellen. Hij kan improviseren en een creatieve aanpak en oplossingen bedenken, kan snel inspelen op veranderende behoeften en kan snel schakelen.

De senior jongerenwerker past vaak transfer toe. Hij vertaalt abstracte zaken naar concrete handvatten en doelstellingen voor het plan van aanpak.

De senior jongerenwerker werkt heel zelfstandig. Hij onderhoudt contact met de doelgroep, collega-jongerenwerkers, netwerkpartners, eigen organisatie in strategisch opzicht, opdrachtgevers/financiers en de eigen beroepsgroep. Hij bouwt een netwerk op en onderhoudt dat en weet wanneer, in welke situatie en met welke persoon hij contact moet opnemen. Hij stemt zijn activiteiten af met betrokken personen en organisaties.

De senior jongerenwerker neemt zelfstandig beslissingen, ook in situaties waarvan de gevolgen niet geheel te overzien zijn. Hij maakt een activiteitenplanning, neemt deel aan projecten, geeft leiding aan uitvoerende activiteiten en werkt resultaatgericht. Samen met collega's evalueert hij de plannen regelmatig en stelt ze waar nodig bij.

Hij heeft een actieve rol in het ontwikkelen en verbeteren van het kwaliteitsbeleid van de organisatie.

Coördinerend jongerenwerker

Het werk van de *coördinerend jongerenwerker* is complex van aard. Hij moet zeer vaak improviseren. Ook komt hij vaak onverwachte situaties tegen. De coördinerend jongerenwerker wordt net als de senior jongerenwerker geacht een omgevingsanalyse van zijn werkgebied te maken en veranderende omstandigheden en behoeften bij de doelgroep, de eigen organisatie in strategisch opzicht, de netwerkpartners en de beroepsgroep te signaleren en daarop in te spelen. Hij is eindverantwoordelijk voor het werk en kan daarop worden aangesproken. Hij maakt de jaarplanning, geeft leiding aan het maken van een activiteitenplanning en neemt deel aan projecten. Hij overlegt met en legt verantwoording af aan opdrachtgevers/financiers en de eigen directie. Hij neemt veel zelfstandige beslissingen, waarbij de overwegingen complex zijn en de mogelijke gevolgen onduidelijk.

Hij coördineert de taken, begeleidt/coacht assistent jongerenwerkers en jongerenwerkers en geeft integraal leiding aan het jongerenwerk in zijn werkgebied. Hij heeft een initiërende en actieve rol in het ontwikkelen en verbeteren van het kwaliteitsbeleid van de organisatie. Hij is goed op de hoogte van ontwikkelingen in zijn vakgebied en weet die te vertalen naar beleidsvoorstellen. De coördinerende jongerenwerker bouwt een netwerk op en voert de regie.

2.5.2 Afbakening van niveaus

Het is mogelijk om binnen een functie op verschillende van de hiervoor beschreven niveaus te werken. Dit heeft onder meer te maken met de functiebeschrijvingen die worden aangehouden in de organisatie waar de jongerenwerker werkt. Het komt voor dat bijvoorbeeld iemand met de functie van jongerenwerker ook taken op het niveau van de senior jongerenwerker uitvoert.

De meest voorkomende groep is de jongerenwerker. Zij vormen de kern van de beroepsgroep. De coördinerende jongerenwerker heeft een meer organisatorische verantwoordelijkheid over meerdere jongerenwerkers en samenwerkingsprojecten, voert strategisch beleid uit en onderhandelt over beleid en financiering. De coördinator staat dicht bij de uitvoering en voert ook zelf uit. De assistent-jongerenwerker werkt onder directe verantwoordelijkheid van de jongerenwerker. Vaak is het jongerenwerk een klein onderdeel van brede welzijnsinstellingen, zitten ze afgelegen in kleine formaties of soms zelfs op eenmansposten. In kleine organisaties of op eenmansposten wordt een combinatie van de verschillende functies vaak in één persoon verenigd. Het kan echter niet zo zijn dat iemand die taken op assistentenniveau uitvoert ook taken uitvoert op het niveau van de senior jongerenwerker. Daarvoor is het verschil te groot.

2.5.3 Opleidingen en loopbaanperspectief

Er zijn verschillende opleidingen voor het jongerenwerk. Er is op een aantal plaatsen een opleiding voor (assistent-)jongerenwerkers op niveau 2. Daarnaast bestaan de mbo-opleidingen SCW niveau 4 en SPW niveau 4. Bij het roc in Zwolle is een speciale opleiding voor randgroepjongerenwerker. De opleiding Culturele Maatschappelijke Vorming is een hbo-opleiding die zeer breed opleidt. Ook zijn en worden er diverse minors jongerenwerk ontwikkeld binnen een aantal hogescholen.

Mensen die net van een opleiding komen moeten over het algemeen in de praktijk het vak van jongerenwerker nog leren, en beschikken nog niet over de competenties om als jongerenwerker op te treden. Praktijkervaring opdoen, en het ontwikkelen van beroepshouding en vaardigheden maken een beginnend jongerenwerker binnen enkele jaren tot een vakvolwassen jongerenwerker.

Assistent-jongerenwerkers komen vaak uit de doelgroep zelf. Enthousiaste en getalenteerde deelnemers worden via vrijwilligerswerk en additioneel betaalde arbeid in staat gesteld om zich te ontwikkelen als assistent. Vanuit die functie is het mogelijk om met een combinatie van opleiding en praktijk door te groeien tot jongerenwerker. Jongerenwerkers met organisatorische en strategische competenties hebben de mogelijkheid zich te ontwikkelen tot senior jongerenwerker of coördinerend jongerenwerker. In de praktijk zijn er echter weinig doorgroeimogelijkheden voor jongerenwerkers. Het gebrek hieraan zorgt ook voor versnelde uitstroom. Ook de hoge werkdruk en gebrekkige werkomstandigheden spelen daarbij een rol.

3 Relevante ontwikkelingen

In de laatste decennia zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben gehad en nog hebben op zowel de inhoud als op de organisatie van het werk van jongerenwerker. Ontwikkelingen zijn telkens weer anders van aard en ook hun invloed op het vak van jongerenwerker zal telkens verschillen. Over sommige ontwikkelingen en over de gevolgen daarvan zijn de meesten het eens: ze zijn onomkeerbaar, weinig beïnvloedbaar of ze worden beschouwd als een wenselijke richting. De ontwikkeling van aanbod naar vraagsturing is hier een voorbeeld van. Er zijn ook ontwikkelingen die niet zo eenduidig zijn en over de gevolgen ervan kunnen de meningen verschillen. Vaak ligt er een opvatting over de inhoud van het vak en over de professionele grenzen van het vakgebied aan ten grondslag. Denk bijvoorbeeld aan de discussie over welke taak jongerenwerkers precies hebben in de bestrijding van overlast in de buurt door jongeren. Ongeacht hoe de hierna beschreven ontwikkelingen zullen uitpakken, vaststaat dat de maatschappelijke en organisatorische context waarin jongerenwerkers moeten werken, complexer van aard is geworden. Niet langer staat alleen het eigen aanbod centraal of is alleen de eigen vakdiscipline leidend. Het over de grenzen van het eigen vakgebied heen kunnen kijken, ketensamenwerking, integraal werken, outreachend werken en dergelijke zijn belangrijker geworden.

In dit hoofdstuk beschrijven we kort de relevante ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor het aanbod, de vraag en de organisatie van het jongerenwerk.

Achtereenvolgens komen aan bod:

- maatschappelijke ontwikkelingen
- beleidsontwikkelingen
- ontwikkelingen bij doelgroepen van het jongerenwerk

3.1 Maatschappelijke ontwikkelingen

3.1.1 Individualisering en keuzevrijheid

De huidige samenleving kenmerkt zich door individualisering. Mensen hebben veel individuele keuzevrijheid en worden zelf verantwoordelijk geacht voor hun eigen succes en falen. Hoger opgeleiden vinden veelal in die samenleving wel hun

weg, maar mensen met een lage sociaaleconomische positie blijven soms achter. Daarnaast legt de terugtrekkende overheid de verantwoordelijkheid voor het maatschappelijk functioneren meer bij de burger zelf. De complexiteit van onze samenleving blijft groeien. Dit kan leiden tot onzekerheid en ook tot gelatenheid en cynisme onder delen van bevolking. De toegenomen individualisering en keuzevrijheid beïnvloedt ook de relatie tussen de jongerenwerker en jongeren. De ontwikkeling van jongeren vindt altijd plaats in interactie met de omgeving. In een verbindende omgeving, zoals de buurt, kunnen jongeren zich welkom voelen en gewaardeerd worden. De jongerenwerker is in staat die persoonlijke verbinding aan te gaan met jongeren. Een verbinding die recht doet aan de onderlinge verschillen van jongeren en antwoord geeft op hun specifieke vragen en zorgen over de toekomst.

3.1.2 Grote-mondigheid

Jongeren zijn in staat hun meningen en wensen te formuleren, hun rechten op te eisen, ruimte voor onderhandelen te vragen et cetera. Daarnaast moeten ze meer dan ooit over veel zaken zelf beslissen. Jongeren die dat allemaal goed kunnen zitten vaak lekker in hun vel. Soms heeft de mondigheid van veel jongeren een schaduwkant, omdat mondig-zijn niet (zozeer) wordt ingezet voor anderen, maar vooral voor het eigen belang en het eigen plezier. De grote-mondigheid, zoals pedagoog Micha de Winter dit verschijnsel noemt, kan dan leiden tot een zodanige vorm van assertiviteit dat anderen worden overschreeuwd en dat er vooral oog is voor de eigen (materiële) toestand. Jongeren die *niet* mondig (genoeg) zijn, vaak de kwetsbaarste groep onder de jongeren, zijn minder in staat hun wensen en verlangens te formuleren en kunnen soms als gevolg daarvan juist lastig en/of agressief zijn. Zij zijn echter wel de groep waar veel jongerenwerkers mee te maken krijgen. Jongerenwerkers hebben als sturende en inlevende persoonlijkheid een pedagogische rol in het stap voor stap begeleiden van deze jongeren tot mensen die in staat zijn rekening te houden met anderen en de gevolgen van hun eigen doen en laten kunnen overzien.

3.1.3 ICT

Jongeren leven in een digitale wereld. Pc-bezit, internet en het gebruik van mobiele telefoons zijn volkomen normaal en belangrijk in het leven van jongeren. Internet is een belangrijke bron van informatie voor jongeren. Door dit medium zijn jongeren snel op de hoogte van de laatste (internationale) trends. De belangrijkste toepassingen die zij gebruiken, zoals e-mailen, chatten en sms'en, zijn middelen die in eerste instantie in hun behoeften voorzien. Op een goedkope en snelle manier kunnen zij de relatie met een voor hen belangrijke peergroep onderhouden. Al deze middelen kunnen het leven van jongeren soms sterk beïnvloeden.

Niet alle informatie op internet is echter even betrouwbaar. Bovendien kan niet iedere jongere alle informatie op de juiste waarde schatten. Toegankelijkheid van informatie heeft gevolgen voor de verhouding tussen de jongere en de jongerenwerker. Voor de jongerenwerker is het van belang dat hij op de hoogte is van de actuele informatie die door diverse (internet)media wordt verspreid. Tevens wordt van hem verwacht dat hij kan inspelen op de actualiteit en hier een visie op heeft of standpunt over inneemt. Daarnaast moet hij kunnen inschatten welke informatie betrouwbaar is en daarover met jongeren in discussie gaan. Het internet heeft ook voor jongerenwerkers een voordeel omdat hiermee gemakkelijk informatie over de laatste trends gevonden kan worden.

3.1.4 Samenleven in diversiteit

Dat jongeren rondhangen, daarbij duidelijk aanwezig zijn en soms een grotere kans hebben te ontsporen is een kwestie van alle tijden. Dat de sociaaleconomische positie en de toekomstperspectieven dat risico vergroten, is ook niet nieuw. Wel is de tweedeling tussen groepen in de samenleving de laatste jaren scherper geworden en zorgen culturele en etnische verschillen voor de vergroting van spanningen. Er is onmiskenbaar sprake van verharding in de samenleving: minder tijd en tolerantie voor mensen die 'anders' zijn en minder tolerantie ten opzichte van bepaalde religies (zoals de islam). Dit levert spanningen op in die wijken waar sprake is van een snelle en grote instroom van mensen met een andere culturele achtergrond dan de autochtone bevolking in die wijken. De diversiteit van de samenleving is echter een feit en zal eerder toe- dan afnemen. De jongerenwerker heeft in buurten en wijken te maken met een diversiteit in achtergrond van jongeren. Dat maakt het werk uitermate complex.

3.2 Beleidsontwikkelingen

3.2.1 Prestatieveld jeugd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Het prestatieveld jeugd in de Wmo heeft betrekking op jeugdigen – en in voorkomende gevallen hun ouders – bij wie sprake is van een verhoogd risico als het gaat om ontwikkelingsachterstand of uitval zoals schooluitval of criminaliteit. Voorwaarde is dat voor deze jeugdigen zorg op grond van de Wet op de jeugdzorg niet nodig is, dan wel voorkomen kan worden. Dit beleidsterrein geldt als aanvulling op de taken die in andere wetgeving zijn vastgelegd, zoals de Wet collectieve preventie volksgezondheid (WCPV) en de Leerplichtwet. Het gaat om op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen en ouders met opgroei- en opvoedproblemen. Dit prestatieveld heeft min of meer een eigen status binnen

de Wmo. Dat komt doordat aan het jeugdbeleid door de regering een interdepartementale impuls is gegeven met het project *Operatie Jong*. In dit kader is door het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) afgesproken dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het lokaal preventief jeugdbeleid, waaronder de volgende vijf functies vallen:

- informatie en advies aan ouders en jeugdigen
- signalering van problemen
- toeleiden naar aanbod (zoals welzijnswerk, jongerenwerk en zo nodig Bureau Jeugdzorg)
- licht pedagogische hulp
- coördinatie van zorg op lokaal niveau

3.2.2 Integraal jeugdbeleid

Jongerenwerk vindt plaats op lokaal niveau en opereert eigenlijk altijd in een nabije politiek/bestuurlijke omgeving. De gemeente zorgt ervoor dat verschillende onderdelen van jeugdbeleid met elkaar samenhangen. In veel gemeenten wordt in het jeugdbeleid een belangrijke functie toegekend aan het jongerenwerk. Integraal jeugdbeleid betekent ook dat jongerenwerk te maken krijgt met andere beleidssectoren, zoals veiligheid, buurtbeheer, openbare ruimte, sport, arbeidstoeleiding en dergelijke. Deze beleidssectoren stellen veel eisen, wat maakt dat het jongerenwerk soms in een lastige positie verkeert. Er wordt vaak vanuit deze beleidssectoren verwacht dat het jongerenwerk de problematiek die sommige jongeren hebben kan aanpakken, zonder dat er een heldere visie aan ten grondslag ligt en er duidelijke afspraken zijn gemaakt over wat er moet worden aangepakt.

3.2.3 Vraaggericht werken

In de welzijnssector is al lange tijd sprake van vraaggericht werken. Bij vraaggericht werken staan het perspectief, de (keuze)mogelijkheden en de kracht van de jongeren centraal. De rol van de jongerenwerker is vooral de vraag van jongeren te achterhalen en jongeren optimaal toe te rusten om hun leefsituatie zo gunstig mogelijk te beïnvloeden.

Vraaggericht werken beïnvloedt de dialoog tussen de jongeren en de jongerenwerker. De jongeren worden actief bij de invulling van hun leefsituatie betrokken. De vertrouwensrelatie tussen de jongere en de jongerenwerker is groot en is gebaseerd op wederzijds vertrouwen. In de directe dienstverlening zal de jongerenwerker daarom een verantwoorde balans moeten zien te vinden tussen de behoeften, wensen en de identiteit van de jongeren, de eigen professionele grenzen als jongerenwerker en de verwachtingen van de opdrachtgever.

3.2.4 Verzakelijking en kwaliteit

De Wmo verplicht gemeenten om de huishoudelijke zorg aan te besteden. Voor andere voorzieningen die onder de Wmo vallen, zoals het welzijnswerk, geldt nog geen aanbestedingsplicht: gemeenten kunnen ook kiezen voor een subsidierelatie. Steeds meer gemeenten gaan er echter toe over ook welzijnsdiensten openbaar aan te besteden. Met het introduceren van het marktwerkingsprincipe hoopt de overheid alle partijen in de welzijnssector tot nieuwe vormen van dienstverlening en samenwerking te stimuleren. Opdrachtgevers moeten kritischer zijn en verwachten van welzijnsorganisaties dat de maatschappelijke effecten van het welzijnswerk meetbaar zijn. Gelijktijdig aan deze ontwikkeling vindt er een omslag plaats van het werken in processen naar het werken naar resultaat. Hierbij komt de output van de sector meer op de voorgrond. Jongerenwerkers zullen moeite moeten doen om zich dit eigen te maken. Deze ontwikkelingen hebben nogal wat gevolgen voor het jongerenwerk. Door onvoldoende helderheid in opdrachtverlening en uitvoering van het jongerenwerk is het maatschappelijk effect of de kwaliteit van het jongerenwerk soms moeilijk inzichtelijk te maken. Prestatieafspraken met opdrachtgevers, geformuleerde methodische uitgangspunten, een gedegen samenwerking en kwaliteitsbeleid kunnen het werk van jongerenwerkers ondersteunen en de positie van het jongerenwerk versterken.

Ontwikkelen van kwaliteitsbeleid en borging hiervan heeft een procesmatig en organisatorisch karakter die de jongerenwerker in staat moet stellen:

- de vakbekwaamheid op peil te houden;
- de dienstverlening te verbeteren;
- gebruik te maken van beschikbare kwaliteitsinstrumenten;
- kwaliteitskeurmerken te ontwikkelen;
- evaluatie van het eigen werk mogelijk te maken.

Verzakelijking en marktwerking hebben invloed op de handelingsruimte van jongerenwerkers. De handelingsruimte wordt enerzijds afgebakend door de wijze waarop marktwerking, verzakelijking en kwaliteit vorm krijgen, en anderzijds door de vraag van financiers (overheden).

3.2.5 Brede school

Steeds meer ouders werken. Veel kinderen en jongeren zijn daardoor langer van huis en verblijven vaak op één dag in verschillende omgevingen met elk een eigen functie. Om daar meer samenhang in te brengen en samenwerking tussen verschillende voorzieningen te stimuleren, zijn er zogeheten brede scholen ontstaan. De brede school is een netwerk van verschillende voorzieningen voor de jeugd. Zo'n netwerk, met de school als spil, stimuleert de ontwikkeling van kinderen en jongeren van 4 tot 18 jaar. Naast onderwijs kan het netwerk bestaan

uit welzijnswerk, sport- en kunsteducatieorganisaties, peuterspeelzalen, kinderopvang, gezondheidszorg, maatschappelijk werk, bibliotheken en jeugdzorg. De bredeschoolvisie gaat ervan uit dat kinderen niet alleen op school zitten om kennis te vergaren, maar ook vaardigheden moeten leren die ze nodig hebben om in de maatschappij te kunnen functioneren. Het jongerenwerk draait vaak mee in projecten in dit soort brede samenwerkingsverbanden. De educatieve waarde van de inzet van het jongerenwerk betreft hierbij de relatie tussen formeel en informeel leren, maar vooral de pedagogische afstemming tussen school en buitenschoolse instellingen, zoals het jongerenwerk.

3.2.6 Opvoedingsondersteuning

Niet alle ouders lukt het vanzelf om hun opvoedende taak goed in te vullen. Omdat er geen vaste regels meer zijn, moeten ouders veel meer nadenken, zelf kiezen, zelf hun waarden en normen bepalen. Ze hebben twijfels en vragen over hoe op te voeden. Dat maakt opvoeden een stuk gecompliceerder. De opvoedingsonzekerheid bij ouders groeit ook door de steeds hogere eisen die de samenleving stelt en de afnemende hulp van familie en andere verzorgers. Voor de overheid is opvoedingsonzekerheid bij ouders de laatste jaren aanleiding om allerlei initiatieven met betrekking tot ondersteuning en interventie te stimuleren. De vorming van gemeentelijke lokale Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) moet opvoedingssteun laagdrempelig, makkelijk en snel toegankelijk maken, het zogeheten 'opvoeden in de buurt'. Verder zouden de CJG's direct actieve ondersteuning en hulp moeten kunnen geven aan gezinnen in risicovolle omstandigheden. Hier ligt ook een taak voor het ambulante jongerenwerk. Het jongerenwerk kan door zijn laagdrempeligheid vroeg vragen of risico's ontdekken en erop inspelen. Jongerenwerkers horen en zien van alles. Ze melden hun signalen aan betreffende instanties en verwijzen en/of leiden toe naar bijvoorbeeld de Centra voor Jeugd en Gezin.

3.3 Ontwikkelingen bij de doelgroep

3.3.1 Differentiatie in doelgroepen

Primair richt het jongerenwerk zich op de groep kanszoekende jongeren met een lage sociaaleconomische status en opleidingsniveau die voor hun ontwikkeling behoefte hebben aan begeleiding door het jongerenwerk. De diversiteit in typen jongeren en tieners is groot. Afhankelijk van de leeftijd, sekse, etniciteit, cultuur en leefstijl kan de thematiek die bij jongeren speelt verschillen. Elke leeftijdsgroep kent bovendien eigen accenten met betrekking tot de lichamelijke, verstandelijke,

sociale en emotionele ontwikkeling. Veel specifiek gedrag van jongeren hoort bij de ontwikkelingsfase waarin ze zitten. Verschil in ontwikkelingsfasen van jongeren vraagt van de jongerenwerker een steeds andere aanpak.

Tussen verschillen groepen jongeren kunnen spanningen ontstaan. Deze komen in de vrije tijd en op straat vaker aan de oppervlakte dan elders. Het jongerenwerk kan verschillende groepen jongeren met elkaar in contact brengen, bijvoorbeeld via sportactiviteiten, en ontwikkelingen signaleren die verontrustend zijn.

3.3.2 Trends en jongerencultuur

Trends volgen elkaar in een hoog tempo op. De jongerenwerker moet een goede neus hebben voor de laatste trends. Dat maakt het vak van jongerenwerker zeer dynamisch. Immers: om jongeren te bereiken is het van belang thema's te vinden die hen aanspreken. Veel jongeren zijn geïnteresseerd in sport, muziek, dans, theater en alles wat met multimedia te maken heeft. Ze gebruiken de moderne media om met elkaar te communiceren, ze mailen, bellen of sms'en met elkaar. Jongerenwerkers kunnen hierop inspelen door jongeren via deze kanalen te benaderen.

Ook thema's uit de actualiteit kunnen jongeren aanspreken. Vanuit de doelstelling om jongeren weerbaarder te maken en wederzijds begrip onder jongeren te stimuleren, kan het jongerenwerk hierin een taak vervullen door trends bespreekbaar te maken.

Om jongeren te kunnen begrijpen is het voor de jongerenwerker belangrijk op de hoogte te zijn van verschillende jongerenculturen. In jongerenculturen is de stijl belangrijk. De stijl verwijst naar waarden, normen en opvattingen, kortom naar de eigen identiteit. Jongerenculturen trekken jongeren aan omdat zij een aanknopingspunt bieden bij de vele keuzes die zij in hun leven moeten maken, zoals school, beroep en leefstijl. Zij voelen zich verbonden met degenen die diezelfde keuze hebben gemaakt. Andere jongerenculturen zijn in hun ogen al gauw niet alleen anders, maar ook minder goed. Jongerenculturen zetten zich dan tegen elkaar af. Zij vinden bijvoorbeeld elkaars kleding en muziek verschrikkelijk en elkaars meningen nergens op slaan. Soms leven die jongerenculturen compleet langs elkaar heen, maar soms is er sprake van rivaliteit of zelfs vijandigheid. Dit kan beginnen met elkaar uitlachen en uitschelden, maar het kan ook uitlopen op gevechten.

Onder uitgaande jongeren en vooral onder 'probleemjongeren' komt drugsgebruik relatief vaak voor. Drugsgebruik is vermaatschappelijk; het is er altijd en overal. In het uitgaansleven wordt ecstasy bijvoorbeeld ook geregeld samen met andere middelen genomen, zoals alcohol, cannabis en amfetamine.

3.3.3 Nadruk op overlast door hangjongeren

Hangjongeren zijn vaak jongens tussen 12 en 20 jaar oud. Het zijn jongeren die meestal langdurig op een centrale plaats in een wijk verblijven (rondhangen), zoals bij winkelcentra, stations en dergelijke plekken. Op de hangplek wordt vaak stoer gedrag vertoond. Hoewel het fenomeen van rondhangende jongeren zeer oud is, wordt het de laatste jaren als een probleem gedefinieerd. Buurtbewoners ervaren overlast in de vorm van lawaai, zijn geïrriteerd over achtergelaten rotzooi of voelen zich onveilig in nabijheid van de jongeren omdat er naar hen wordt gefloten of geroepen. Het bestrijden van dergelijke overlast in de openbare ruimte is primair een taak van de politie. De jongerenwerker heeft in zijn werk echter ook te maken met deze overlast veroorzakende jongeren. Hierbij heeft de jongerenwerker een taak in het functioneren als bemiddelaar tussen jongeren en de omgeving. In die situatie zal de jongerenwerker zich richten op het bewerkstelligen van gedragsveranderingen bij de jongeren en (de relatie met) hun omgeving, waarbij hij rekening houdt met de doelen die gesteld zijn door derden, zoals overheid en maatschappelijke instanties. Van belang hierbij is om op basis van onderling begrip en respect in gesprek te gaan met ouders en buurtbewoners en zo tot een oplossing te komen.

3.3.4 Intolerantie en radicalisering

Verschillende jongeren worstelen met gevoelens van onvrede over maatschappelijke positie en kansen en gevoelens van ontheemd en onworteld zijn, van je nergens thuis voelen. Terwijl deze gevoelens elkaar versterken, hebben jongeren ook te maken met een samenleving die steeds complexer wordt. Om aan deze gevoelens uiting te geven, vindt er bij een aantal jongeren een radicalisering van standpunten plaats.

Onder autochtone jongeren vormen extreem-rechtse jeugdculturen in verschillende wijken van grote steden en in toenemende mate in kleine kernen, een groeiend probleem. De jongeren gaan de confrontatie aan met groepen allochtone jongeren en plegen geweld tegen allochtone doelen.

Intolerantie en extremisme komt ook bij allochtone jongeren voor. Onder deze groep jongeren vindt vooral een op religie geïnspireerde radicalisering plaats. De extreme interpretatie van de islam heeft een grote aantrekkingskracht op een aantal van deze jongeren. In beide gevallen gaat het om relatief kleine percentages jongeren. Het gaat bij deze jongeren vaak om een complexe samenhang van feiten, gevoelens, maatschappelijke omstandigheden en reacties. Dit neemt niet weg dat het hier om een serieus probleem gaat.

De samenleving krijgt namelijk steeds vaker te maken met tegenstellingen en spanningen die in verband staan met de verschillende achtergronden van diverse

allochtone en autochtone groepen jongeren. Uit deze interetnische spanningen tussen groepen jongeren kunnen incidenten ontstaan.

3.3.5 Multiproblematiek bij jongeren

Jongeren met meervoudige problemen hebben geen greep meer op de eigen situatie. Deze jongeren hebben al te maken met diverse instanties en hulpverleners, bijvoorbeeld in verband met schulden, verslaving (alcohol en drugs) en problemen op school. Vaak hebben de betrokken gezinnen weerstanden tegen professionele inmenging in het gezin. De gemeente moet ervoor zorgen dat lokale instellingen afspraken maken over het bijeenbrengen van afzonderlijke probleemsignalen over de jongeren en over het gezin. Als het Bureau Jeugdzorg erbij betrokken is, zullen zij nagaan wie het beste de coördinatie op zich kan nemen. Belangrijk criterium daarbij is dat het iemand is die het vertrouwen van de jongeren en het gezin heeft. Het is belangrijk dat jongerenwerkers bij partnerorganisaties in beeld zijn, als zij degene zijn die het vertrouwen van een jongere uit zo'n gezin hebben.

4 Kerntaken jongerenwerk

4.1 Cliëntgebonden taken

Taakgebied: contacten onderhouden, verkennen, analyseren en ontwerpen

4A Contacten opbouwen en onderhouden

Kennismaken met jongeren

De jongerenwerker werkt met meerdere groepen jongeren in zijn werkgebied en leert deze kennen door direct contact met hen te leggen op individueel niveau, groepsniveau of tijdens activiteiten. Bij dit kennen en gekend worden maakt de jongerenwerker actief gebruik van de netwerken van de organisatie, collega's en andere professionals in het werkgebied.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• zoekt jongeren op plaatsen op waar zij doorgaans hun vrije tijd doorbrengen. Dit kan op straat zijn, binnen een accommodatie of op andere 'vindplaatsen'		X	X	
• zorgt ervoor dat het contact zeer laagdrempelig is en bereikt jongeren met passende activiteiten en omgangsvormen		X	X	
• maakt gebruik van een actieve presentatie, ondersteund met informatiemateriaal in folders, programma's, websites en andere communicatiemiddelen		X	X	X
• legt vanuit het contact een intensieve en duurzame werkrelatie		X	X	X
• kent de jongeren en zij kennen hem, er is sprake van vertrouwen tussen hem en de jongeren		X	X	
• haalt jongeren uit de anonimiteit en legt een basis voor activering of ontwikkeling van talenten		X	X	
• legt contact op individueel niveau en op groepsniveau, waarbij hij steeds weer nieuwe individuen en groepen leert kennen	X	X	X	

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• stemt af en schakelt tussen de eigen normen en waarden en die van individuele en groepen jongeren en/of gezin		X	X	X
• weet een goede balans te vinden tussen betrokkenheid en professionele distantie		X	X	X
• houdt afstand om een goede inventarisatie te maken maar weet tegelijkertijd nabijheid op te bouwen om een samenwerking- of vertrouwensband te creëren		X	X	

Oriëntatie op het werkgebied

De jongerenwerker verzamelt informatie over zijn werkgebied en over de leefwereld van jongeren door contacten te leggen met individuele en groepen jongeren in het werkgebied, via andere beroepskrachten, via beleidsmakers en met behulp van schriftelijke informatie. De jongerenwerker onderzoekt de cultuurverschillen, subculturen, leefstijlen, virtuele werelden van jongeren, weet wat de (bredere) perspectieven voor de nabije toekomst zijn, waar specifieke problemen zich voordoen en welke tegenstellingen er tussen de belangen van groepen jongeren of andere wijkbewoners zijn.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• zoekt actief informatie over de leef- en belevingswereld van jongeren	X	X	X	
• achterhaalt in direct contact de (culturele) achtergronden, beweegredenen, vragen, potenties en ambities van (groepen) jongeren		X	X	X
• verzamelt informatie op drie niveaus: het individuele niveau, het groepsniveau en het omgevingsniveau		X	X	X
• achterhaalt niet alleen manifeste vragen, maar gaat op zoek naar de achterliggende vraag en naar latente behoeften die niet worden uitgesproken		X	X	X
• voert open gesprekken met jongeren (en relevante anderen) over hun wensen, behoeften en toekomstplannen	X	X	X	

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• weet dat de oriëntatie op individuele en groepen jongeren een actief en doorlopend proces is	X	X	X	X
• houdt rekening met de invalshoek van de informatiebron (politie, winkeliers, buurtbewoners en jongeren geven vaak een andere weergave van de gebeurtenissen)		X	X	X
• is bekend met verschillende (culturele) achtergronden van jongeren die van invloed kunnen zijn op het functioneren van jongeren, de woon- en leefsituatie waarin ze verkeren en die het vergaren van informatie kunnen bemoeilijken		X	X	X
• weet een onderscheid te maken tussen subjectieve verhalen en een (eigen) objectieve beoordeling		X	X	X

Kennismaken met relevante partijen

De jongerenwerker is een actieve deelnemer en vaak ook de trekker van netwerken en ketens (van organisaties) gericht op het verbeteren van de leefsituatie van jongeren. Hij onderhoudt daardoor contacten met gemeenten, hulp- en dienstverlenende organisaties, buurtorganisaties, scholen en in sommige gevallen ook ouders/verzorgers van jongeren.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• ontwikkelt en onderhoudt een netwerk met voor zijn doelgroep relevante personen, groepen, organisaties en instellingen			X	X
• kan tegenover netwerkpartners duidelijk en helder definiëren wat de taken, functies en mogelijkheden van het jongerenwerk zijn en waar de grenzen van het jongerenwerk liggen		X	X	X
• weet wie welke zorg-, hulp- en/of dienstverlening biedt aan jongeren en heeft zicht op de sociale kaart		X	X	X
• stemt verschillende vormen van hulp- en dienstverlening op elkaar af, en brengt samenwerking tot stand met organisaties en instellingen die belangrijk kunnen zijn in de ketenzorg			X	X
• vervult de rol van 'bruggenbouwer' in het netwerk, waarbij hij de belangen van de jongeren weet te behartigen			X	X
• achterhaalt randvoorwaarden en verbindt de belangen van de gemeente met die van jongeren			X	X
• voert regie over netwerken				X

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• dient er rekening mee te houden dat jongeren tussen wal en schip raken als onduidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is			X	X
• moet kunnen omgaan met tegenstrijdige beelden van de werkelijkheid binnen en tussen de verschillende partijen			X	X
• zoekt een balans tussen de belangen van groepen jongeren, professionele belangen en institutionele belangen			X	X
• zoekt een balans in het investeren in netwerken ten opzichte van de zichtbaarheid in het uitvoerend werk		X	X	X
• dient partijen met uiteenlopende belangen rond een gemeenschappelijk doel bijeen te brengen			X	X
• zoekt een balans tussen de eisen en mogelijkheden van de instelling en de behoeften en mogelijkheden van de jongere(n)		X	X	X
• behoort een juiste positie te kiezen ten opzichte van belangenorganisaties		X	X	X

4B Signaleren

Door contacten te onderhouden met jongeren signaleren jongerenwerkers (dreigende) problemen bij hen. Hierbij kan het gaan om grensoverschrijdend gedrag van individuele jongeren en/of groepen of om signalen die kunnen wijzen op risico's die een gezonde ontwikkeling van bepaalde (groepen) jongeren in de weg staan.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• signaleert sociale kwesties die buiten de aandacht vallen van instellingen en beleid en agendeert deze met betrokkenen bij verantwoordelijke organisaties en instanties		X	X	X
• onderzoekt of de signalen daadwerkelijk duiden op (structurele) tekorten			X	X
• organiseert op basis van signalen alleen of samen met anderen, zoals de gemeente, maatschappelijke organisaties en instellingen, een passend aanbod		X	X	X
• agendeert problematiek bij verantwoordelijke instanties				X

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• kan 'luis in de pels' zijn en tegelijkertijd goede relaties blijven onderhouden met instellingen en overheid			X	X
• weet rekening te houden met verschillen in (culturele) achtergrond van jongeren die de interpretatie van signalen kunnen beïnvloeden		X	X	X
• kan outreachend signalen oppikken, maar zich tevens inhouden als te veel 'bemoeienis' in een situatie dreigt		X	X	X

4C Analyseren

Op basis van de brede verkenning maakt de jongerenwerker een analyse van de culturele en maatschappelijke context waarin jongeren en hun omgeving zich bevinden (verschillende jongerengroepen, wijkcontext en de verschillende organisaties).

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• maakt gebruik van relevante methoden om vragen, problemen en belemmeringen van jongeren duidelijk te krijgen		X	X	
• achterhaalt de concrete vragen van jongeren en hun precieze achterliggende bedoeling	X	X	X	
• achterhaalt de tekortkomingen van jongeren waardoor ze vragen niet zelf kunnen oplossen	X	X	X	
• achterhaalt talenten en mogelijkheden van jongeren die bij de beantwoording van vragen ingezet kunnen worden		X	X	
• zorgt voor meetbare doelstellingen en voor draagvlak onder jongeren en overige betrokkenen		X	X	X
• zet ten behoeve van evaluatie de analyse om in een rapportage		X	X	X
• speelt analyses door aan buurt-/netwerkpartners voor het ondernemen van acties		X	X	X

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• houdt rekening met tegenstrijdige analyses door verschillende partijen			X	X
• houdt rekening met de invloed van beleidsanalyses ten opzichte van de beleving door jongeren in het werkgebied			X	X
• moet onbevangen kunnen analyseren terwijl hij zelf partijdig kan zijn		X	X	X
• zoekt een balans tussen de wens om zaken snel uit te voeren en het maken van een gedegen analyse			X	X
• stemt af tussen behoeften, mogelijkheden en beperkingen van jongeren		X	X	X
• moet zowel ruimte voor emoties van jongeren geven als doel- en resultaatgericht de situatie/vraag verhelderen	X	X	X	
• stemt af tussen de eigen, professionele waarneming versus de beleving van de jongeren		X	X	X
• zoekt een balans tussen de eisen van de samenleving versus de behoeften en mogelijkheden van jongeren			X	X

4D Ontwerpen

De jongerenwerker ontwerpt, samen met jongeren, activiteiten en programma's. Hij legt verbindingen tussen recreatieve, pedagogische, educatieve en culturele doelen. Hij werkt toe naar realiseerbare werkplannen voor de korte- en langere-termijndoelstellingen. De inzet van programma's en activiteiten zijn een middel om jongeren te ontwikkelen en kansen te bieden op maatschappelijke participatie. Programma's en activiteiten kunnen gericht zijn op ontmoeting, recreatie, sport, cultuur, kunst en politiek.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• ontwikkelt programma's systematisch en methodisch		X	X	X
• programmeert en organiseert, afhankelijk van het werkplan, de activiteiten samen met jongeren	X	X	X	
• stelt projectaanvragen op en dient deze op de juiste plaats in			X	X
• werkt volgens beleidsgestuurde contractfinanciering		X	X	X
• houdt rekening met lopende trajecten en projecten van netwerkpartners		X	X	X

	Niveau			
	A	B	C	D
• heeft oog voor mogelijke samenwerkingsverbanden met netwerkpartners			X	X
• houdt rekening met mogelijkheden tot bijsturing en improvisatie als gevolg van de onvoorspelbaarheid en wispelturigheid van jongeren		X	X	

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• moet om kunnen gaan met uiteenlopende en tegengestelde vragen van jongeren	X	X	X	X
• vindt een balans in de discrepantie tussen beleidsdoelen en vragen van jongeren			X	X
• moet zowel planmatig kunnen werken als flexibel kunnen inspelen op ontwikkelingen		X	X	X
• moet resultaatgericht werken en zich richten op processen op de lange termijn		X	X	X
• zoekt bij het opstellen van het plan naar afstemming tussen de eigen professionele mening en de belangen, waarden en normen van jongeren en andere betrokkenen		X	X	X
• moet een balans vinden tussen het gebruiken van standaardprocedures of protocollen en het tegelijkertijd afstemmen op de vraag (aanbod op maat) en behoeften van de jongeren		X	X	X
• dient rekening te houden met de wensen en mogelijkheden van de jongeren, ook wanneer deze indruisen tegen zijn eigen ideeën		X	X	X

Taakgebied: *intervenieren*

4E Mogelijkheden creëren

Jongerenwerk realiseert voorzieningen waardoor het voor jongeren mogelijk is met leeftijdsgenoten binnen een afgebakend, verantwoord en veilig kader te experimenteren met hun gedrag. De jongerenwerker richt zich hierbij op de veiligheid van individuele jongeren, groepen jongeren en op zijn eigen veiligheid. Bij het ter beschikking stellen van bestaande accommodaties biedt de jongerenwerker dienstverlening op maat.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• stelt gebruiks- en spelmateriaal beschikbaar en zorgt voor toegang tot informatie en administratieve middelen (repro, ICT)	X	X	X	
• stemt de keuze af tussen welke groepen jongeren van welke diensten gebruikmaken en de beleidsdoelen van de organisatie waarin de jongerenwerker werkzaam is		X	X	
• kan een voortrekker zijn bij het ontwikkelen of verbeteren van accommodaties of voorzieningen. Hierbij wordt nauw samengewerkt met financiers, opdrachtgevers, belanghebbenden en samenwerkingspartners		X	X	X
• hanteert consequent afgesproken en duidelijke richtlijnen over het melden van criminele activiteiten door jongeren	X	X	X	X
• zorgt ervoor dat de richtlijnen over het melden van criminele activiteiten goed bekend zijn bij jongeren, politie en de netwerkpartners zodat hierover geen verwarring ontstaat	X	X	X	X
• houdt zicht op zijn eigen veiligheid	X	X	X	X
• interveent bij (dreigende) crisissituaties		X	X	X
• draagt bij aan de stabilisering van mogelijke crisissituaties		X	X	

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• moet een eerlijke en werkbare verdeling vinden van schaarse ruimte en middelen onder diverse groepen jongeren		X	X	X
• moet kiezen voor variëteit in programmering versus het moeilijk kunnen combineren van groepen			X	X
• weegt verantwoordelijkheid geven aan jongere(n) af tegen het handhaven van gebruiksregels en het veilig gebruik van voorzieningen		X	X	X
• dient zowel oog te hebben voor het algemeen belang als voor de ruimte die groepen jongeren nodig hebben		X	X	X
• stemt af tussen de eisen en het aanbod van de organisatie en de wensen en mogelijkheden van jongere(n)		X	X	X
• moet balanceren tussen eigen, professionele normen over veiligheid en die van de jongeren	X	X	X	X
• dient, bij het opstellen van richtlijnen rond het melden van criminele activiteiten, een juiste afweging te maken tussen het opbouwen van een vertrouwensband en een veilige werkomgeving			X	X

4F Animeren en stimuleren

De jongerenwerker biedt educatie en vorming op het gebied van sociale vaardigheden, opvoeding, sociaal-culturele ontwikkeling, zelfredzaamheid en belangenvertegenwoordiging. Hij ondersteunt, als basis voor hun identiteitsontwikkeling en maatschappelijke participatie, bij het ontwikkelen van competenties van individuele en groepen jongeren in het werkgebied door hen in staat te stellen zelf inhoud en vorm te geven aan allerlei activiteiten. Samen met jongeren gaat hij aan de slag om hun kansen, talenten en mogelijkheden te ontdekken en deze te realiseren. Hij stimuleert en begeleidt jongeren in hun ontwikkeling op sociaal, cognitief, creatief en emotioneel gebied. Daarmee levert het jongerenwerk een bijdrage aan het vergroten van zelfredzaamheid, aanleren van sociale vaardigheden, omgangsvormen, agressiebeheersing en leren samenwerken (tabel op volgende pagina).

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• laat jongeren kennismaken met allerlei (nieuwe) zaken op hun leefterrein en dat van anderen	X	X	X	
• hanteert creatieve en ludieke werkvormen die jongeren (als bezoeker, deelnemer of als vrijwilliger) uitdagen tot het ontdekken van aantrekkelijke vormen van vrijetijdsbesteding en tot culturele en politieke participatie	X	X	X	
• betreft jongeren bij de voorbereiding, uitwerking en uitvoering van projecten en uitdagende activiteiten	X	X	X	
• zorgt ervoor dat activiteiten aansluiten bij de belevingswereld van jongeren	X	X	X	
• ondersteunt en adviseert jongeren bij het vinden (en behouden) van werk en onderwijs		X	X	
• geeft informatie en advies over actuele thema's		X	X	
• nodigt jongeren uit en stimuleert hen om over bepaalde kwesties na te denken	X	X	X	

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• moet kunnen voldoen aan de vraag naar 'gebruikelijke' activiteiten en tevens nieuwe werkvormen ontwikkelen		X	X	
• zoekt een balans tussen de vraag naar ontmoeting in eigen kring en de vraag naar interculturele ontmoeting		X	X	
• dient zowel aanbodgericht als vraaggericht te werken	X	X	X	
• richt zich zowel op jongeren als consument en op jongeren als producent	X	X	X	
• dient een evenwichtige programmering tot stand te brengen waarin uiteenlopende groepen jongeren tot hun recht komen		X	X	
• heeft te maken met praktische en fysieke afstemming van activiteiten, programma's en manifestaties	X	X	X	
• dient af te wegen op welke vermogens jongeren aangesproken kunnen worden en waar hij zelf het voortouw neemt		X	X	
• moet zorgen voor afstemming tussen de emoties van de jongeren en het zakelijke en resultaatgerichte plan van aanpak		X	X	
• dient een afweging te maken tussen individuele wensen en wensen en mogelijkheden van groepen jongeren		X	X	

4G Participatie

Jongeren ontwikkelen hun eigen waarden en normen op weg naar volwaardig burgerschap. Hierbij gaat het zowel om het leren omgaan met (culturele) verschillen tussen jongeren, als om de weg te vinden in de samenleving. De jongerenwerker kan jongeren helpen om op eigen kracht volwaardig deel te nemen aan de samenleving waarin zij leven.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• biedt kennis en inzicht in het functioneren van de samenleving, in de bijdrage die van jongeren zelf wordt verlangd en in de manier waarop zij vorm kunnen geven aan actieve participatie		X	X	
• geeft informatie en advies over de mogelijkheden van het gebruik van voorzieningen door individuele en groepen jongeren in het werkgebied		X	X	
• begeleidt en stimuleert jongeren in hun contact met gemeentelijke en andere instellingen		X	X	
• leert individuele en groepen jongeren hun belangen te formuleren en deze aan de juiste organisatie of instantie te adresseren		X	X	
• brengt jongeren in contact met de waarden en normen van zowel andere jongeren als ouderen	X	X	X	
• creëert een open en uitnodigend klimaat met respect voor verschillen in waarden en normen	X	X	X	
• kan er bewust voor kiezen om bij een activiteit/project jongeren met verschillende achtergronden bij elkaar te zetten met als doel van elkaar te leren		X	X	
• plaatst vrijwilligerswerk en zelforganisatie in het perspectief van een leeromgeving voor participatie		X	X	X
• stimuleert individuele en groepen jongeren in het informele leren en evalueert met hen de leeropbrengst		X	X	
• onderneemt actie als voorzieningen voor bepaalde groepen in het werkgebied ontoegankelijk zijn door afstand, de wijze van bejegening of taalgebruik		X	X	X
• maakt bij gemeenten de randvoorwaarden voor participatie van jongeren zichtbaar			X	X

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• moet bij de keuze van leervormen rekening houden met en aansluiten op de belevingswereld van jongeren	X	X	X	
• zoekt een balans tussen de eigen normen en waarden over maatschappelijke participatie en die van de jongeren	X	X	X	
• dient bij belangenbehartiging een goede afweging van de eigen positie als jongerenwerker te maken ten opzichte van de jongere, gemeente en (partner)organisaties		X	X	X
• moet de eisen van de samenleving afzetten tegen de behoeften en mogelijkheden van de jongeren		X	X	X
• dient zowel partijdig te zijn als onafhankelijk te blijven			X	X
• moet bij stagnatie het juiste moment inschatten: plan van aanpak wijzigen of juist blijven proberen?			X	X

4H Begeleiden

De jongerenwerker biedt begeleiding aan jongeren die onvoldoende kansen hebben, die problemen hebben of problemen veroorzaken. Hij adviseert, ondersteunt en activeert jongeren om hun situatie te verbeteren.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• voert met jongeren (en/of hun verzorgers) gesprekken, waarbij het uitgangspunt is dat jongeren bij de inrichting van hun leefsituatie zelf de verantwoordelijkheid houden		X	X	
• beïnvloedt het gedrag van jongeren vanuit een normatief kader en breidt het gedragsrepertoire verder uit		X	X	
• gaat na wat jongeren zelf kunnen, en waar hulp of ingrijpen nodig is		X	X	
• confronteert de jongere met zijn eigen gedrag		X	X	
• bespreekt mogelijkheden en onmogelijkheden met de jongeren		X	X	
• zoekt samen met jongeren naar mogelijke oplossingen voor belemmeringen		X	X	
• kent de probleemjongeren uit de omgeving		X	X	
• probeert probleemjongeren, ondanks mogelijke onwil vanuit de jongeren, zo goed mogelijk te begeleiden en weet hiervoor hulpverlening te genereren		X	X	
• corrigeert jongeren, stuurt waar nodig en houdt toezicht		X	X	

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• zoekt balans tussen ingrijpen en het vergroten van het zelfoplossend vermogen		X	X	
• houdt rekening met situaties waarin wensen van jongeren niet realiseerbaar zijn binnen de mogelijkheden van het jongerenwerk		X	X	X
• zoekt een balans in het activeren en stimuleren van individuele jongeren (naar zo zelfstandig mogelijk functioneren bij het uitvoeren van activiteiten) en het groepsbelang		X	X	X
• zoekt een balans tussen de wensen en mogelijkheden van de jongere(n) en de eigen professionele ideeën		X	X	X

4I Doorverwijzen, bemiddelen en belangen behartigen

Wanneer een jongere een hulpvraag heeft op een specifiek gebied, is het de taak van de jongerenwerker de jongere door te verwijzen naar de juiste instelling die de jongere kan helpen bij het oplossen van het probleem³. Dit kan zijn op het gebied van (na)zorg, opleiding, werk, inkomen, psychosociale hulp en dergelijke.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• komt op voor de belangen van individuele of groepen jongeren in het werkgebied		X	X	X
• treedt bemiddelend op en/of ondersteunt jongeren door met of namens hen op te treden naar derden binnen de instelling of in de samenleving		X	X	
• verzamelt gegevens over knelpunten en onvolkomenheden in de regelgeving en in de dienst- en/of hulpverlening die ten nadele zijn voor jongeren		X	X	X
• informeert en adviseert de verantwoordelijken over knelpunten en maakt deze bespreekbaar		X	X	X
• bemiddelt tussen partijen, is een schakel tussen jongeren en gezag		X	X	X

3 In de praktijk stuit de jongerenwerker bij het doorverwijzen op de wachtlijstproblematiek van ketenpartners. De rol van de jongerenwerker in dergelijke situaties moet vooral bestaan uit het bieden van een vorm van sociale begeleiding en ondersteuning, het regelen van praktische zaken en het motiveren van de jongere in de gewenste richting.

	Niveau			
	A	B	C	D
• bespreekt met netwerkpartners de (voortgang in de) aanpak van specifieke groepen jongeren en individuele jongeren			X	X
• zorgt voor operationele afstemming met gemeentelijke en andere instellingen over de jongeren in de buurt			X	X

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• moet een juiste inschatting maken wanneer specialistische hulp van andere disciplines ingeschakeld dient te worden		X	X	X
• dient, bij belangenbehartiging, een goede afweging te maken van de eigen positie als jongerenwerker ten opzichte van de jongere en de dienstverlening		X	X	X
• zoekt een balans tussen de eisen en mogelijkheden van de organisatie en de behoeften en mogelijkheden van jongeren	X	X	X	X

Taakgebied: evalueren

4J Evalueren

Na het uitvoeren van projecten en/of activiteiten verantwoordt de jongerenwerker zich voor zijn inzet en resultaten.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• evalueert samen met de individuele jongere of groepen jongeren uit het werkgebied de resultaten van de interventie door deze te toetsen aan de doelen die gesteld zijn in het plan van aanpak		X	X	
• kan de gebruikte methoden technisch en normatief verantwoordt aan jongeren, de eigen organisatie, andere opdrachtgevers en/of de samenleving		X	X	X
• onderscheidt en benoemt zijn eigen aandeel in de dienstverlening tegenover jongeren	X	X	X	
• reflecteert op zijn eigen handelen en op de gevolgen daarvan voor de interactie met de jongeren	X	X	X	

	Niveau			
	A	B	C	D
• maakt tijdens de evaluatie gebruik van de verschillende rapportages van de activiteiten		X	X	X
• kan door middel van registratie het geleverde werk inzichtelijk maken voor buitenstaanders en bij financiers		X	X	X
• evalueert, bij projecten met samenwerkingspartners, aan de hand van de gemaakte prestatieafspraken, gezamenlijk zijn bijdrage aan de projecten		X	X	X
• evalueert samen met de organisatie of het resultaat van de interventie voldoet aan de taakopdracht en de doelen van de organisatie		X	X	X
• legt de resultaten van de evaluatie vast ter verantwoording aan de verschillende partijen		X	X	X
• gebruikt de evaluatie voor verbetering van werkprocessen en past zijn eigen handelen waar nodig aan	X	X	X	X
• gebruikt de evaluatie voor het bijstellen van het beleid			X	X

Keuzes en dilemma's

	Niveau			
	A	B	C	D
De jongerenwerker:				
• is verantwoording verschuldigd aan meerdere partijen		X	X	X
• moet afstemmen tussen het behalen van zichtbare resultaten op korte termijn en doelen op langere termijn		X	X	X
• moet de werkprocessen weten te vertalen in gewenste beleidsdoelen			X	X
• dient de brede taakopvatting van het jongerenwerk in relatie te brengen met zichtbare producten		X	X	X
• heeft te maken met een geringe hoeveelheid tijd voor reflectie en disseminatie binnen de organisatie, met partners of beroepsgenoten		X	X	X
• dient het beroepsmatig handelen te verantwoorden met behulp van de systematiek die in de organisatie wordt gehanteerd	X	X	X	X
• dient relevante en irrelevante zaken voor de rapportages te scheiden		X	X	X
• zoekt een balans tussen de eigen bijdrage aan resultaten en de bijdrage van anderen	X	X	X	X

4.2 Organisatiegebonden taken

4K Bijdragen aan de organisatie

De jongerenwerker informeert en legt verantwoording af aan de teamleider over activiteiten die van belang zijn voor de coördinatie en afstemming van werkzaamheden. Hij signaleert nieuwe wensen ten aanzien van de eigen aanpak en de randvoorwaarden vanuit de eigen organisatie. Hierdoor levert hij een praktische en organisatorische bijdrage aan het functioneren van zijn organisatie.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• neemt deel aan teamoverleg en collegiale consultatie	X	X	X	X
• zorgt voor de begeleiding van vrijwilligers en stagiairs		X	X	X
• is betrokken bij het aantrekken en inwerken van nieuwe collega's			X	X
• draagt waar nodig bij aan het zakelijk beheer			X	X
• levert rapportages en bijdragen aan de verantwoording van het werk van de organisatie		X	X	X
• onderhoudt externe contacten namens de organisatie		X	X	X
• signaleert organisatorische knelpunten en lost deze zelf op of kaart ze aan binnen de organisatie		X	X	X
• kan helder omschrijven wat zijn eigen organisatie te bieden heeft en maakt dat aan anderen duidelijk		X	X	X
• kan helder definiëren wat het jongerenwerk bijdraagt aan de organisatie en op welke taken en functies het jongerenwerk ingezet kan worden		X	X	X

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• dient de effectiviteit van organisatorische taken ten opzichte van cliëntgebonden taken te herkennen		X	X	X
• moet een balans vinden in de prioriteit tussen uitvoerende taken en organisatiegebonden taken		X	X	X
• dient zelfstandig te werken en leiderschap te tonen maar kan tevens leiding aanvaarden		X	X	X

4L Bijdragen aan beleidsontwikkeling

De jongerenwerker geeft actief vorm aan de implementatie van de beleidsdoelen van de organisatie en draagt deze intern en extern uit. Hierbij neemt hij een kritisch opbouwende houding aan, gevoed vanuit professionele kennis, praktijkervaring, zijn kennis van de maatschappelijke kwesties behorend bij zijn taakgebied en zijn visie op de doelen van de organisatie.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• kan het beleid omzetten in uitvoerbare doelen en zichtbare resultaten			X	X
• draagt het beleid van de organisatie, binnen de kaders van de afgesproken communicatiestrategie, uit aan groepen in het werkgebied, samenwerkingspartners en beleidsmakers		X	X	X
• kan naar aanleiding van analyse en signalering een advies opstellen en trendrapportages maken, die kunnen dienen als beleidsinformatie voor de organisatie			X	X
• is in staat beslissers in de eigen organisatie te overtuigen om beleid/doelen/methoden tussentijds bij te stellen		X	X	X

Keuzes en dilemma's

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• behoort consistent te zijn in de verantwoording aan de verschillende partijen: groepen in het werkgebied, collega's, samenwerkingspartners, financiers en vakgenoten		X	X	X
• moet zowel een persoonlijke visie ontwikkelen over de positie van het jongerenwerk in de samenleving, als deze terugvinden in het beleid van de organisatie			X	X
• dient kritisch te zijn op het behalen van de beleidsdoelen van de organisatie en het signaleren en agenderen van tekorten hierin		X	X	X
• moet kunnen omgaan met de kloof tussen beleid en praktijk		X	X	X

4.3 *Professiegebonden taken*

4M Kwaliteit en competenties in het werk ontwikkelen en onderhouden

De jongerenwerker geeft een zodanige invulling aan zijn uitvoerende taken, dat kwaliteit gewaarborgd wordt. De jongerenwerker signaleert en inventariseert gewenste veranderingen in de dienstverlening en in de inhoud en uitvoer van acties en programma's. Hij werkt mee aan de verbetering van de kwaliteit van dienstverlening, en waakt over zorgvuldige toepassing van het kwaliteitssysteem. Hij onderhoudt en actualiseert zijn vakcompetenties.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• neemt deel aan deskundigheidsbevordering, supervisie en intervisie	X	X	X	X
• volgt de actualiteiten, leest vakliteratuur, wisselt kennis uit in werkoverleggen en met beroepsgenoten en vindt op internet de benodigde informatie	X	X	X	X
• houdt relevante ontwikkelingen bij op het gebied van wet- en regelgeving		X	X	X
• signaleert binnen zijn eigen vak nieuwe trends en ontwikkelingen in vragen van de doelgroep of nieuwe doelgroepen		X	X	X
• is op de hoogte van de vakkennis van het terrein waarop hij met andere partners samenwerkt			X	X
• reflecteert op het beroepsmatig handelen tijdens werkoverleg en in uitwisseling met beroepsgenoten, op de effectiviteit van het werk en op de effecten voor individu, groep of samenlevingsverband		X	X	X
• kent zijn huidige competenties en heeft zicht op zijn ambities en de daarvoor benodigde competentieontwikkeling		X	X	X
• houdt, met medewerking van zijn leidinggevende, zijn deskundigheid op peil	X	X	X	X
• signaleert leemtes in zijn deskundigheid en kan zijn eigen arbeidsomstandigheden beïnvloeden		X	X	X
• kan in gesprekken met zijn leidinggevende aangeven welke voorwaarden voor deskundigheidsbevordering noodzakelijk zijn		X	X	X
• houdt zicht op de kwaliteit van het proces en het resultaat van het handelen		X	X	X
• levert een bijdrage aan de inhoudelijke ontwikkeling en de profilering van het beroep		X	X	X

	Niveau			
	A	B	C	D
• neemt deel aan studiebijeenkomsten binnen en buiten de organisatie en brengt daar zijn kennis en ervaring in	X	X	X	X
• wisselt kennis en ervaring uit met vakgenoten en beïnvloedt professioneel handelen van collega's vanuit de eigen expertise		X	X	X
• begeleidt beginnende jongerenwerkers en stagiairs			X	X
• draagt bij aan kennisontwikkeling van vakgenoten en deelt die kennis met beroepsgroepen uit andere disciplines		X	X	X
• geeft coaching aan jongerenwerkers van lager niveau			X	X

Keuzes en dilemma's

	Niveau			
	A	B	C	D
De jongerenwerker:				
• weet dat de investering in beroepsontwikkeling op gespannen voet staat met de alledaagse werkdruk		X	X	X
• dient de eigen competenties niet te onderschatten, maar ook niet te overschatten	X	X	X	X
• moet er rekening mee houden dat het rendement van investeren in de eigen vakontwikkeling niet altijd rechtstreeks ten goede komt aan de eigen organisatie		X	X	X
• dient, naast de tijd die andere werkzaamheden van de jongerenwerker vragen, tijd vrij te maken om de eigen professe te ontwikkelen en op de kaart te zetten		X	X	X

5 Kernopgaven jongerenwerker

Voordat we de competenties van de jongerenwerker beschrijven, willen we een aantal kernopgaven benoemen. Het zijn dilemma's waar de jongerenwerker regelmatig mee in aanraking komt, die kenmerkend zijn voor het werk en waarbij van de jongerenwerker een oplossing en een aanpak wordt verwacht. De jongerenwerker komt deze dilemma's binnen meerdere contexten tegen. Dilemma's ontstaan mede doordat de jongerenwerker zijn werk verricht vanuit wisselende perspectieven, namelijk het perspectief van de jongeren, de opdrachtgever, de eigen organisatie en de maatschappij.

5A Kunnen omgaan met diversiteit

Jongerenwerkers staan midden in de Nederlandse samenleving. Een samenleving die de laatste decennia aan diversiteit heeft gewonnen. Van jongerenwerkers wordt verwacht dat zij in staat zijn constructief en effectief te handelen in etnisch heterogene, diverse situaties en omstandigheden, zonder daarmee de eigen (autochtone) identiteit te verloochenen. De omgangsvormen, waarden en normen van jongeren kunnen afwijken van die van de jongerenwerker en/of de maatschappij. De jongerenwerker zal – om jongeren voor te bereiden op de toekomst – een balans moeten zoeken tussen eigen normen en waarden en (culturele) normen en waarden van anderen en van de maatschappij.

5B Balanceren tussen betrokkenheid versus distantie

De jongerenwerker staat voor de opgave vertrouwen te winnen van de jongeren, door contact met ze te onderhouden en zich goed in te leven in hun leef- en belevingswereld. Hierbij moet hij in de gaten houden niet te veel door te schieten. Hij moet zijn eigen (professionele) grenzen stellen om voldoende afstand te houden en respect en autoriteit te verkrijgen. In het geval van overlast gevend (of crimineel) gedrag komt deze verhouding extra op scherp te staan. Daarmee wordt ook direct het grootste dilemma van de jongerenwerker zichtbaar, te weten het combineren van 'het aansluiten bij de belevingswereld' met 'het voorbereiden van de jongere op een maatschappelijke toekomst in een systeemgerichte samenleving'. De jongerenwerker zal een balans moeten zoeken tussen het opbouwen van een vertrouwensrelatie met jongeren én het aanspreken van jongeren op hun gedrag en hierbij grenzen stellen.

5C Symptoombestrijding versus structureel werken

De jongerenwerker staat voor de opgave om in zijn werk een goede afweging te maken welke werkzaamheden/activiteiten hij eerder oppakt en welke later. Dagelijks zullen er veel zaken om zijn aandacht vragen die variëren in urgentie en belangrijkheid. De jongerenwerker zal hier de juiste keuzes in moeten maken en bewust tijd en ruimte moeten reserveren om zich bezig te houden met vragen die de langere termijn betreffen en om een procesmatige benadering vragen.

5D Netwerken inschakelen versus zelf interveniëren

De jongerenwerker maakt een afweging tussen eigenstandig interveniëren of het in samenwerking met andere partners uitvoeren van activiteiten en projecten, wanneer dat voor de gestelde doelen noodzakelijk en effectief is. Hij deelt de verantwoordelijkheid voor uitvoering en resultaat met andere professionals en geeft hierin nauwkeurig aan op welke bijdrage hij kan worden aangesproken. Hierbij bewaakt hij zijn eigen opdracht en gebruikt het netwerk als middel, niet als doel. Deze kernopgave speelt ook een belangrijke rol bij straathoekwerkers die, werkend op het grensgebied tussen preventie en hulpverlening, moeten voorkomen hulpverlening aan jongeren te verlenen. Straathoekwerkers zijn coaches, geen hulpverleners.

5E Autonomie bevorderen versus veiligheid

De jongerenwerker stimuleert de autonomie en zelfredzaamheid van de jongere(n). De jongere wordt 'uitgedaagd' om steeds zelfstandiger te opereren. Hij moet een balans vinden tussen stimuleren en opvoeden en corrigeren. Hierbij moet de jongerenwerker een inschatting kunnen maken van de risico's voor de jongeren en op tijd kunnen ingrijpen en bijsturen.

5F Omgaan met beperkte middelen

De jongerenwerker staat vaak voor de opgave om doelen voor jongerenwerk te realiseren met beperkt beschikbare middelen. Het kan bijvoorbeeld gaan om financiële middelen en beschikbare en toegankelijke accommodatie(s) en andere faciliteiten. De jongerenwerker zal met behulp van de beschikbare middelen op een creatieve en flexibele manier een weg moeten zoeken om de doelen van jongerenwerk te realiseren. Hierbij zal hij in bepaalde gevallen moeten overwegen of voortzetting van activiteiten nog realistisch en haalbaar is en waar nodig deze te beëindigen.

5G Afstemmen versus sturen

De jongerenwerker werkt in principe vraaggericht en sluit aan bij de leef- en beleevingswereld van de jongere. Door jongeren hun verantwoordelijkheid te laten dragen, zullen ze sneller hun kansen benutten. De jongerenwerker moet echter wel goed inschatten tot hoe ver de eigen verantwoordelijkheid van de jongere strekt en wanneer de jongerenwerker de verantwoordelijkheid moet overnemen. Hierbij hoort ook een vasthoudende en volhardende houding. Door vast te houden aan de eigen overtuigingen en grenzen, is de jongerenwerker consequent in zijn keuzes en laat hij hiermee ook voorbeeldgedrag zien.

5H Schakelen tussen verschillende partijen

De jongerenwerker staat voor de opgave om te kunnen schakelen tussen verschillende soorten partijen en hun (afwijkende) belangen. De jongerenwerker heeft dan weer contact met de gemeente en dan weer met een doelgroep van jongeren. Binnen partijen of groepen heeft hij met verschillende typen mensen te maken. Verschillende personen (zoals ouders, jongeren, andere beroepskrachten en functionarissen van de gemeente) kunnen tegenstrijdige belangen hebben. De jongerenwerker moet zijn gedrag en zijn manier van communiceren steeds aanpassen aan degene(n) met wie hij contact heeft. Tijdens zijn contacten met de verschillende partijen houdt de jongerenwerker zijn vakinhoudelijke uitgangspunten goed in het oog.

5I Duidelijk grenzen aangeven

Gemeenten en andere hulp- en dienstverleningsinstanties hebben vaak een bepaald verwachtingspatroon van het jongerenwerk. Dit verwachtingspatroon wordt gecreëerd door de lokale situatie en is per jongerenwerker anders. Om onduidelijkheden te voorkomen moet de jongerenwerker helder kunnen aangeven waar hij voor staat en tot waar men het jongerenwerk kan inzetten.

5J Missie jongerenwerk versus buurt- /jongeren centrum als openbare ordehandhaver

Als jongeren overlast op straat veroorzaken wordt regelmatig een beroep gedaan op het buurt- of jongeren centrum om dit aan te pakken. Bijvoorbeeld door beter op de jongeren te letten en gegevens van jongeren die overlast bezorgen aan instanties door te geven of aangifte te doen bij de politie. Hierbij wordt aangesloten op de pedagogische invalshoek van het jongerenwerk, waarbij jongerenwerkers een natuurlijke taak hebben in het bijbrengen van normen en waarden. Veel jongerenwerkers vinden het echter lastig daarmee om te gaan. Ze zijn immers solidair met de jongeren en vinden dat zij recht hebben op een eigen plek in de wijk of buurt. Centrale opdracht van het jongerenwerk is om

jongeren bij het verkennen van de maatschappij en het ontwikkelen van eigen wegen, actief te ondersteunen. Het melden van overlast staat op gespannen voet met het opbouwen van een vertrouwensrelatie⁴. Om aan dit loyaliteitsconflict tegemoet te komen is het essentieel dat de jongerenwerker er, samen met zijn organisatie, voor zorgt dat er duidelijkheid is bij zowel jongeren, samenwerkingspartners en politie over de handelwijze van het jongerenwerk in de omgang met zaken als overlast en bepaalde vormen van (lichte) criminaliteit⁵. Het opstellen van convenanten met justitie/politie en eigen protocollen rond dit thema kan daarbij uitkomst bieden, zo mogelijk opgesteld met jongeren zelf. Overigens hebben jongerenwerkers geen beroepsgeheim waarop zij zich tegenover politie en justitie kunnen beroepen. Tegelijkertijd zullen er zich altijd situaties voordoen die niet in een protocol of convenant te vangen zijn. Dan zal de jongerenwerker vanuit zijn eigen professionele identiteit en verantwoordelijkheid een afweging moeten maken. In twijfelgevallen is nader overleg met collega's, leidinggevend en dergelijke sterk aan te raden.

---

4 Om aan deze problematiek tegemoet te komen werkt de beroepsvereniging BV Jong aan het ontwikkelen van een beroepscode waarin richtlijnen voor dergelijke zaken worden opgesteld.

5 Wanneer het gaat om ernstige misdrijven, zoals moord, verkrachting, kidnapping en dergelijke, dan valt melden onder de algemene burgerplicht en is melden altijd vereist.

6 Competenties van de jongerenwerker

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de competenties van de jongerenwerker, geordend naar generieke en specifieke competenties.

Generieke competenties zijn competenties die in meer of mindere mate in elk(e) beroep of functie binnen zorg en welzijn noodzakelijk zijn en niet direct verbonden zijn aan een bepaald beroep of beroepsdomein.

De generieke competenties zijn ondergebracht in zes thema's:

- contactueel en communicatief
- vraag- en oplossingsgericht
- doel- en resultaatgericht
- ondernemend en innovatief
- inzichtelijk en verantwoord
- professioneel en kwaliteitsgericht

Bij het beschrijven van de competenties geven we eerst de algemene omschrijving van de generieke competentie in het betreffende thema. Daarna beschrijven we de competenties van de jongerenwerker die daaronder vallen.

6.1 *Generieke competenties*

CONTACTUEEL EN COMMUNICATIEF

De beroepskracht is in staat om op een actieve en toegankelijke wijze contact te leggen, te hebben en te onderhouden met de (potentiële) doelgroep in de sector zorg en welzijn, zijn omgeving en andere betrokken organisaties of disciplines, zodat zij weten wie de beroepskracht is, wat zij van hem kunnen verwachten en waarvoor zij een beroep op hem kunnen doen.

6A Legt contact

De jongerenwerker is in staat om in zijn werkgebied individuele en groepen jongeren met uiteenlopende (culturele) achtergronden op een open, toegankelijke en authentieke wijze tegemoet te treden, zodat alle jongeren het gevoel hebben dat ze welkom zijn en serieus worden genomen.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• stapt actief, onbevooroordeeld en authentiek op jongeren af	X	X	X	
• zorgt voor laagdrempelige bereikbaarheid en is gemakkelijk aanspreekbaar		X	X	
• ontvangt jongeren met een open en uitnodigende houding	X	X	X	
• is oprecht geïnteresseerd en kan zich inleven in jongeren van uiteenlopende (culturele) achtergronden	X	X	X	
• is alert op nieuwe jongeren		X	X	
• heeft aandacht voor het individu in groepen jongeren		X	X	
• stemt zijn wijze van communiceren (spreekt hun taal) af op de leeftijd, de (culturele) achtergrond en het opleidingsniveau van de jongeren	X	X	X	
• bekijkt zaken vanuit verschillend (multi)cultureel perspectief		X	X	
• maakt gebruik van kennis over hoe jongeren zich ontwikkelen		X	X	
• maakt gebruik van kennis van en sluit aan bij de leefwereld van de jongeren		X	X	
• heeft inzicht in groepsdynamische processen en kan daarmee omgaan		X	X	
• motiveert en stimuleert het zelfvertrouwen van de jongere door zijn vertrouwen uit te spreken in een positief resultaat	X	X	X	
• geeft jongeren steun en straalt enthousiasme uit	X	X	X	
• maakt gepast gebruik van humor	X	X	X	

Resultaat

- Bij jongeren eventueel aanwezige blokkades en weerstanden zijn doorbroken.
- De jongeren kennen de jongerenwerker.
- De jongerenwerker staat naast de jongeren en is bij hen betrokken.

VRAAG- EN OPLOSSINGSGERICHT

De beroepskracht is in staat om in dialoog met de doelgroep de situatie en de vraag van de doelgroep in beeld te brengen. Hij is in staat te zoeken naar oplossingen die rekening houden met de vraag, de mogelijkheden en de beperkingen van de doelgroep, het vermogen van de beroepskracht zelf, de doelen en de afgesproken taakstelling van de organisatie, zodat de doelgroep hulp, ondersteuning en begeleiding ontvangt die tegemoetkomt aan zijn wensen en verwachtingen en die tevens voldoet aan de professionele grenzen van de beroepskracht. De beroepskracht is tevens in staat om de vraag van de opdrachtgever of financier in balans te brengen met de vragen en mogelijkheden van doelgroepen en doelgroepgroepen. Hij overbrugt de kloof tussen beleidsvragen en directe vragen uit zijn werkgebied en weet de spanning hiertussen om te zetten in constructieve oplossingen.

6B Richt zich op de vraag en de behoefte

De jongerenwerker is in staat om uit diverse bronnen en in direct contact met individuele en groepen jongeren te verkennen welke vragen, wensen en behoeften er leven en deze te analyseren. Hierdoor weet hij wat er speelt in zijn werkgebied en kan zijn aanpak bij jongeren rekenen op voldoende draagvlak.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• maakt gebruik van kennis van culturele en sociale processen in zijn werkgebied		X	X	
• maakt gebruik van kennis van socialisatie- en leerprocessen bij jongeren		X	X	X
• is nieuwsgierig naar de leefwereld en de verhalen van jongeren in zijn werkgebied	X	X	X	X
• gaat in gesprek met uiteenlopende (groepen) jongeren in zijn werkgebied	X	X	X	
• kan zich verplaatsen in de leef- en belevingswereld van jongeren	X	X	X	
• signaleert nieuwe trends en ontwikkelingen die aansluiten bij jongeren	X	X	X	
• luistert naar de jongeren en neemt hiervoor de tijd		X	X	
• signaleert manifeste en verborgen vragen, wensen en behoeften van jongeren (de vraag achter de vraag)		X	X	
• heeft oog voor afwezige groepen, zoals meiden van allochtone afkomst		X	X	

	Niveau			
	A	B	C	D
• achterhaalt informatie bij collega's, sleutelfiguren en actieve groepen		X	X	
• benut zijn eigen professionele netwerk		X	X	X
• deelt zijn observaties met collega's, en professionals in het netwerk		X	X	
• legt zijn informatie schriftelijk zorgvuldig vast		X	X	X
• legt verbanden tussen de verzamelde informatie die inzicht geven in de situatie in zijn werkgebied		X	X	X
• verbindt informatie over ontwikkelingen, problemen en behoeften met elkaar en ziet hier patronen in			X	X
• betreft jongeren actief bij het samenstellen van een aanbod (groepsgericht of individueel) en houdt daarbij rekening met de samenstelling van de groep		X	X	
• geeft aan wat de organisatie wel en niet kan bieden in relatie tot wensen en verwachtingen van de opdrachtgever			X	X
• kan verzoeken van jongeren beoordelen op toegevoegde waarde, financiële en praktische consequenties			X	
• zorgt voor draagvlak bij de opdrachtgever en/of bij netwerkpartners				X

Resultaat

- Voor de jongerenwerker is helder welke vragen, wensen en behoeften er leven bij jongeren in zijn werkgebied.
- De behoeften van de jongeren zijn geanalyseerd en staan goed op een rij.

DOEL- EN RESULTAATGERICHT

De beroepskracht is in staat om met creatief gebruik van de beschikbare menskracht en middelen, binnen de doelen van de organisatie of opdrachtgever, in dialoog met de doelgroep, zijn omgeving en andere betrokken organisaties of disciplines, procesmatig en planmatig toe te werken naar een voor de doelgroep doeltreffend resultaat. Doelgroep en/of opdrachtgever krijgen zicht op mogelijke oplossingen en weten gedurende het proces waar zij aan toe zijn. De beroepskracht geeft met optimaal gebruik van de randvoorwaarden effectief uitvoering aan activiteiten, projecten of programma's.

6C Handelt doelgericht

De jongerenwerker is in staat om planmatig, methodisch en doelgericht te werken, ook in moeilijke situaties en bij tegengestelde belangen, waardoor het beoogde eindresultaat overtuigend wordt gehaald.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• overlegt met opdrachtgever over de professionele vertaling van de opdracht in activiteiten en projecten			X	X
• maakt gebruik van theoretische kennis en interventiemethoden		X	X	
• zegt wat hij doet en doet wat hij zegt		X	X	
• werkt systematisch		X	X	
• stelt prioriteiten en maakt een realistische planning		X	X	X
• legt uit hoe verschillende stappen bijdragen aan het einddoel			X	X
• overlegt met collega's over het verdelen van taken		X	X	
• communiceert met opdrachtgever over de voortgang van de activiteiten en de factoren die daarop van invloed zijn			X	X
• informeert collega's, partnerorganisaties, andere professionele disciplines over verrichte werkzaamheden en stemt zijn werkzaamheden af op die van hen		X	X	
• maakt gebruik van suggesties van anderen en stelt zijn plan van aanpak, door permanente monitoring van de vraag, zo nodig bij		X	X	
• toont concrete resultaten en maatschappelijke effecten		X	X	X
• brengt voor zichzelf de verschillende belangen in kaart			X	X
• maakt op basis van zijn deskundigheid en in overleg met alle jongeren en andere betrokken partijen een keuze tussen de verschillende belangen			X	X
• weet zijn keuze helder en empathisch over te brengen op jongeren		X	X	
• weet weer- en/of tegenstand te hanteren en om te buigen tot kansen		X	X	X
• kan verschillende methoden en technieken hanteren om bij (dreigende) stagnatie een situatie open te breken			X	
• toont durf, staat stevig in zijn schoenen en is overtuigend		X	X	X

Resultaat (van 6C)

- De jongerenwerker heeft samen met alle jongeren een bevredigende oplossing voor alle betrokkenen gecreëerd.
- Alle jongeren en andere betrokken partijen weten duidelijk waar ze aan toe zijn.
- De gestelde doelen/resultaten zijn bereikt.

6D Werkt kostenbewust

De jongerenwerker beschikt over het vermogen om met de beschikbare middelen en mogelijkheden keuzes te maken en een voor jongeren maximaal resultaat te behalen.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• vertaalt handelingen in financiële termen en middelen		X	X	X
• beheert en bewaakt het beschikbare budget voor activiteiten en projecten			X	X
• is vindingrijk en creatief in het vinden van beschikbare mogelijkheden en het gebruik daarvan, zowel waar het gaat om materialen en voorzieningen als om het tegemoetkomen aan de wensen van jongeren		X	X	
• legt financiële verantwoording af over zijn handelen		X	X	X

Resultaat

- De beschikbare middelen en mogelijkheden hebben tot een zo maximaal mogelijk resultaat voor de jongeren in het werkgebied geleid.

ONDERNEMEND EN INNOVATIEF

De beroepskracht is in staat om adequaat in te spelen op de permanente veranderingen die vanuit de samenleving op hem afkomen. Hij is in staat in zijn denken en doen open te staan voor ontwikkelingen en weet zich onderzoekend en initiatiefrijk op te stellen naar kleine en grote vernieuwingen die de dienstverlening aan doelgroepen en de kwaliteit van zijn werk verbeteren. Hij is in staat met een ondernemende blik en houding vooruit te kijken naar mogelijke kansen, weet deze om te zetten in concrete activiteiten en durft daarbij verantwoorde risico's te nemen. Wanneer de gestelde doelen niet binnen de randvoorwaarden te realiseren zijn, neemt de beroepskracht het initiatief om nieuwe bronnen aan te boren en nieuwe coalities aan te gaan, waardoor vragen van doelgroepen alsnog worden beantwoord. Hij kent *best practices* en draagt ze uit. Hij kan met beperkte

middelen creatieve oplossingen vinden, slaat daarbij andere paden in, initieert, stimuleert, experimenteert en implementeert vernieuwingen en veranderingen in zijn werk en in de organisatie.

6E Is initiatiefrijk en benut kansen

De jongerenwerker is in staat om initiatief te tonen en te denken in mogelijkheden, waardoor kansen worden gezien en benut.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• ziet mogelijkheden in situaties		X	X	
• heeft een proactieve houding	X	X	X	
• heeft voelsprietten voor ideeën, beleidsvoornemens en subsidiestromen en weet deze te vertalen in een plan van aanpak			X	X
• signaleert veranderingen in het werk of specifieke wensen/behoefte bij groepen jongeren en speelt hierop in		X	X	
• creëert kansen door bijvoorbeeld op het juiste moment onderwerpen en ontwikkelingen onder de aandacht te brengen bij leidinggevenden of derden		X	X	X
• heeft visie op potenties en tekorten in de samenleving en weet deze uit te werken tot concrete initiatieven			X	X
• stelt zijn kennis ter beschikking om mensen en middelen te vinden voor de uitvoering	X	X	X	
• is creatief in het vinden van oplossingen en durft risico's te nemen		X	X	
• weet nieuwe oplossingen voor bestaande en nieuwe problemen te vinden			X	X

Resultaat

- Kansen voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van de jongeren zijn gesignaleerd en benut.
- De jongerenwerker en de organisatie hebben ingespeeld op ontwikkelingen en behoeften in het werkgebied.
- De voorgenomen activiteiten en projecten sluiten direct aan op de vraag.
- De activiteiten en projecten passen binnen de gestelde beleidsdoelen.

INZICHTELIJK EN VERANTWOORD

De beroepskracht is in staat om zich op een consistente en betrouwbare wijze te verantwoorden aan verschillende partijen waarmee hij in de uitvoering van zijn werk met de doelgroep te maken krijgt, door hun inzicht te bieden in de gekozen doelen, de tijdsplanning, de gebruikte middelen en werkwijze, de bijdragen van de beroepskracht zelf en andere betrokkenen, en de bereikte resultaten, zodat zichtbaar wordt wat de beroepskracht doet, waarom hij welke keuzes heeft gemaakt en wat de resultaten van zijn handelen zijn.

6F Legt verantwoording af

De jongerenwerker is in staat inhoudelijk, materieel en ethisch verantwoording af te leggen aan de groepen in zijn werkgebied, zijn organisatie, samenwerkingspartners en financier, waardoor het resultaat van zijn werk zichtbaar is en duidelijk is welke keuzes om welke redenen zijn gemaakt.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• rapporteert aan de hand van het plan van aanpak over de behaalde resultaten		X	X	X
• verantwoordt zijn eigen inzet van uren en middelen		X	X	
• verantwoordt de inzet van mensen en middelen		X	X	
• verantwoordt de werkwijze en de gemaakte keuzes		X	X	
• geeft aan waarom, op welke wijze en met welke middelen de resultaten zijn bereikt			X	X
• evalueert zijn werkzaamheden met betrokkenen		X	X	

Resultaat

- Alle betrokkenen hebben kwalitatief en kwantitatief inzicht in de bereikte resultaten van de jongerenwerker.
- De behaalde prestaties zijn geëvalueerd en vormen een basis voor vervolg.

PROFESSIONEEL EN KWALITEITSGERICHT

De beroepskracht is in staat om steeds een zo hoog mogelijke kwaliteit van dienstverlening te realiseren door de eigen deskundigheid optimaal in te zetten, te bevorderen en te onderhouden. Hij weet gebruik te maken van de kennis en infrastructuur van de organisatie en van de partners in het netwerk. Hij is in staat op te komen voor de normen en waarden van zijn professie, kan zijn arbeidsvoorwaarden bewaken en spreekt zijn organisatie hierop aan. Hij is in staat een bijdrage te leveren aan de verbetering van de kwaliteit, de vernieuwing van de beroepsuitoefening en de profilering van de beroepsgroep.

6G Reflecteert op het eigen handelen

De jongerenwerker is in staat op constructieve wijze en in overleg met collega's te reflecteren op zijn eigen normatieve kader en beroepsmatig handelen, waardoor hij weet waar zijn professionele grenzen liggen en wat zijn leerpunten zijn.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• is aanspreekbaar op zijn attitude en beroepsmatig handelen	X	X	X	X
• is in staat feedback te geven en te ontvangen			X	X
• maakt beroepsmatig handelen en attitude bespreekbaar in werkoverleg			X	X
• heeft inzicht in zijn normatieve kader tegenover jongeren		X	X	X
• neemt ruimte om terug te kijken en te leren van ervaringen	X	X		
• analyseert zijn gedrag tijdens het handelen		X	X	
• deelt problemen en successen met collega's en deskundigen		X	X	
• kan keuzes praktisch en ethisch verantwoorden		X	X	
• kan weer met een schone lei beginnen	X	X	X	
• kan eigen verantwoordelijkheid en bevoegdheid afbakenen		X	X	X
• weet waar zijn grenzen liggen en hoe hiermee om te gaan		X	X	

Resultaat

- De jongerenwerker is zich bewust van zijn gedrag en de gevolgen daarvan.
- De jongerenwerker weet zijn sterke punten en leerpunten te benoemen.
- Collega's weten waar ze hem voor kunnen benaderen en hoe ze bij kunnen dragen aan zijn leerproces.

6H Draagt bij aan beleid

De jongerenwerker is in staat om op kritisch opbouwende wijze bij te dragen aan de vorming en de uitvoering van het beleid van de organisatie, waardoor het management van de organisatie over inzichten uit de praktijk kan beschikken voor het ontwikkelen van beleid.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• neemt deel aan intern werkoverleg en deelt kennis en ervaring met management en collega's		X	X	X
• maakt gebruik van inhoudelijke en strategische kennis van zijn organisatie		X	X	X

	Niveau			
	A	B	C	D
• is intern kritisch en extern loyaal	X	X	X	X
• maakt gevraagd en ongevraagd gebruik van de mogelijkheden tot bijdragen aan beleid		X	X	X
• vertegenwoordigt de organisatie tegenover individuen en groepen jongeren uit het werkgebied, tegenover samenwerkingspartners en in contacten met de overheid		X	X	X

Resultaat

- De organisatie beschikt over praktijkkennis van de jongerenwerker bij vorming en implementatie van beleid.
- De jongerenwerker maakt optimaal gebruik van de *body of knowledge* en de voorzieningen van zijn organisatie.

6I Zorgt voor kwaliteit

De jongerenwerker is in staat om zorgvuldig en consequent de kwaliteit van de werkprocessen en de diensten te verbeteren, zodat individuen en groepen in zijn werkgebied kunnen rekenen op een maximale kwaliteit van dienstverlening.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• toetst zijn prestaties aan de kwaliteitsstandaarden van de organisatie en rapporteert hierover		X	X	X
• geeft aan wanneer uitvoering van opdrachten niet meer aan de professionele standaarden voldoen		X	X	X
• stelt zijn werkwijze bij wanneer dit de kwaliteit ten goede komt		X	X	
• reflecteert systematisch over de kwaliteit van werkprocessen in relatie tot visie en doelen		X	X	X
• draagt bij aan kwaliteitsontwikkeling van de organisatie		X	X	X

Resultaat

- Individuele jongeren en groepen jongeren hebben kwalitatief goede dienstverlening ontvangen.
- De jongerenwerker en zijn organisatie voeren kwaliteitsbeleid uit.

6J Bewaakt eigen arbeidsomstandigheden

De jongerenwerker is in staat zijn eigen arbeidsomstandigheden te bewaken en te beïnvloeden, zodat hij goed kan functioneren, plezier in zijn werk houdt en zich blijft ontwikkelen.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• kent zijn werkzaamheden, functiebeschrijving en verantwoordelijkheden, rechten en plichten	X	X	X	X
• plant en organiseert zijn werk zo dat hij het werk aankan en stelt prioriteiten		X	X	X
• bewaakt zijn gezondheid en veiligheid en past veiligheidsvoorschriften en arbonormen toe	X	X	X	X
• zorgt ervoor dat hij plezier heeft in zijn werk	X	X	X	X
• maakt knelpunten in arbeidsvoorwaarden, werkklimaat en cultuur bespreekbaar bij collega's en stelt indien nodig eisen aan de organisatie		X	X	
• onderhandelt met zijn werkgever over zijn positie in de organisatie	X	X	X	X
• spreekt zijn werkgever aan op het realiseren van benodigde randvoorwaarden en dwingt deze indien nodig af door gebruikmaking van wetgeving/OR		X	X	X
• neemt initiatief om iets aan de knelpunten te (laten) doen		X	X	X

Resultaat

- De jongerenwerker zorgt voor goede en gezonde arbeidsomstandigheden voor zichzelf.
- De jongerenwerker heeft een professionele werkhouding.

6K Ontwikkelt het eigen vak

De jongerenwerker is in staat om op interactieve wijze zijn visie op het werk te ontwikkelen, en verantwoordelijkheid te nemen voor zijn persoonlijke ontwikkeling als professional en voor de ontwikkeling van het vak, waardoor hij zich verder ontwikkelt, zijn vakkennis actueel blijft en zijn beroepsuitoefening herkend en erkend wordt (tabel op volgende pagina).

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• ontwikkelt een visie op de rol van het jongerenwerk bij actuele maatschappelijke vraagstukken			X	X
• draagt actief visie op zijn vak, kennis en ervaring uit aan individuen en groepen in zijn werkgebied, vrijwilligers, (aspirant-) collega's, vakgenoten en aan professionals uit andere sectoren		X	X	X
• houdt zich op de hoogte van vernieuwingen op zijn vakgebied zoals inhoudelijke ontwikkelingen, nieuwe wet- en regelgeving, organisatorische en bedrijfsmatige ontwikkelingen en anticipeert daarop			X	X
• gaat flexibel om met vernieuwingen en past zijn werkwijze indien nodig hierop aan		X	X	X
• maakt optimaal gebruik van de mogelijkheden die in en buiten de organisatie voor zijn vak beschikbaar zijn			X	X
• stelt kennis en ervaring beschikbaar voor de ontwikkeling van het vakgebied		X	X	X

Resultaat

- De jongerenwerker weet wat het vak van jongerenwerker inhoudt en wat de actuele vraagstukken zijn.
- De jongerenwerker werkt als lerende professional aan de vergroting van zijn competenties en aan de ontwikkeling van zijn vak.
- De jongerenwerker kan zijn vak positioneren en profileren.

6.2 Vakspecifieke competenties

Vakspecifieke competenties bepalen in sterke mate de identiteit van de beroepsgroep. Niet de afzonderlijke competenties zijn daarbij bepalend, maar eerder de unieke combinatie ervan. Competenties zijn vakspecifiek als ze op ten minste drie aspecten discrimineren ten opzichte van de generieke competenties. Die aspecten zijn:

1. De beoogde cliënten en cliëntgroepen
De beroepskracht moet kennis hebben van de specifieke kenmerken van cliënten en cliëntgroepen en van hun woon- en leefsituatie en in staat zijn die kennis in zijn beroepsmatig handelen te integreren.
2. De beroepscontext waarin de beroepskracht werkt
Verschillen in de context worden bepaald door de plaats van handeling, zoals intramuraal, spreekkamer, algemene voorziening, thuissituatie van de cliënt, de openbare ruimte en de organisatorische context.
3. De benodigde vakkennis en de toe te passen methoden en technieken van de beroepskracht.

Hierna formuleren we de specifieke competenties voor de jongerenwerker. Net als bij de generieke competenties beschrijven we de specifieke competenties aan de hand van het proces en het resultaat.

6L Bouwt betekenisvolle relatie op

De jongerenwerker is in staat om door middel van open en eerlijke communicatie zijn betrouwbaarheid en integriteit te tonen, waardoor jongeren zich veilig voelen en vertrouwen krijgen in de jongerenwerker.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• spreekt af hoe (vertrouwelijke) informatie wordt behandeld	X	X	X	X
• is consequent in zijn gedrag	X	X	X	X
• is open en eerlijk over zijn eigen handelen	X	X	X	X
• toont betrokkenheid en integriteit	X	X	X	X
• confronteert jongeren daar waar nodig met de effecten van hun gedrag en stelt grenzen bij overschrijding van regels		X	X	
• onderneemt actie wanneer bepaalde groepen jongeren domineren		X	X	
• biedt bescherming		X	X	
• toont respect voor de jongeren en neemt hen serieus	X	X	X	

	Niveau			
	A	B	C	D
• is duidelijk in wat jongeren van hem kunnen verwachten		X	X	
• is toegankelijk, zichtbaar en bereikbaar voor jongeren in buurt/wijk		X	X	
• staat open voor feedback	X	X	X	X
• komt afspraken na	X	X	X	X

Resultaat

- De jongeren voelen zich veilig, op hun gemak en vertrouwen de jongerenwerker.
- De jongeren hebben de ruimte om relevante informatie en gevoelens in te brengen en weten zich verzekerd van een integere behandeling.

6M Werkt vindplaatsgericht

De jongerenwerker is in staat op proactieve wijze contact met (groepen) jongeren op straat en met beroepskrachten uit eigen of andere disciplines te leggen en te houden, waardoor hij zicht heeft en houdt op situaties waar interventie noodzakelijk is (of wordt), hij vroegtijdig kan ingrijpen en escalaties vóór kan zijn.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• is op de hoogte van maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de leefbaarheid in de buurt			X	X
• neemt initiatief en zoekt jongeren, ook zonder (directe) vraag op hun locatie op		X	X	
• observeert en analyseert eventueel de jongeren (groep, individueel) voorafgaand aan de contactlegging, zoals waar ze zich bevinden, op welke tijden, grootte en samenstelling van de groep, middelengebruik		X	X	
• heeft korte lijnen met beroepskrachten uit zijn eigen of andere discipline(s) bij wie signalen binnen kunnen komen		X	X	
• neemt eigen signalen, signalen van bewoners in de buurt/wijk en die van andere beroepskrachten over (individuele) jongeren die problemen geven of hebben serieus		X	X	X
• is zich ervan bewust dat informatie over de (groep) jongeren gekleurd kan zijn		X	X	X
• speelt informatie over jongeren die ernstige overlast geven vroegtijdig door naar de juiste instanties			X	X

	Niveau			
	A	B	C	D
• houdt rekening met omgevingsfactoren, zoals gezin, familie, straat, school, die het gedrag van jongeren beïnvloeden		X	X	
• signaleert veranderingen in gedrag, omgeving en onderlinge verhoudingen tussen jongeren, kan deze benoemen en er wat mee doen		X	X	
• pikt signalen op van ouders over de ontwikkeling en het welbevinden van de jongeren en/of over de thuissituatie van de jongeren		X	X	
• toont echt belangstelling en leeft zich in de groep in	X	X	X	
• weet, eventueel gefaseerd, op duidelijke en empathische wijze te verhelderen wat hij voor de groep kan betekenen		X	X	
• is zelfverzekerd, vasthoudend en laat zich niet zomaar door de jongeren wegsturen		X	X	
• bezoekt indien nodig jongeren in hun thuissituatie		X	X	

Resultaat

- De jongerenwerker heeft op proactieve wijze contact met (groepen) jongeren.
- De jongerenwerker krijgt respect en is een autoriteit in de buurt/wijk.
- De jongeren zijn serieus en respectvol benaderd.
- Ernstige situaties zijn door vroegtijdige interventies zo veel als mogelijk voorkomen.

6N Bevordert participatie

De jongerenwerker heeft het vermogen jongeren in zijn werkgebied op inspirerende en overtuigende wijze aan te spreken op hun persoonlijke kwaliteiten en mogelijkheden waardoor zij gestimuleerd worden actief te participeren in de voorbereiding, uitwerking en uitvoering van projecten en activiteiten.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• benadert jongeren in de buurt		X	X	
• daagt jongeren uit tot deelname aan activiteiten		X	X	
• kan zich inleven in jongeren	X	X	X	
• gebruikt wervingsmethoden die het best aansluiten bij de achtergronden van jongeren		X	X	

	Niveau			
	A	B	C	D
• kent de omstandigheden die bevorderend en belemmerend werken voor deelname van bepaalde jongeren en houdt hier rekening mee		X	X	
• biedt trajecten, cursussen en activiteiten die aansluiten op de wensen en mogelijkheden van jongeren en die perspectief bieden op verdere participatie		X	X	
• geeft aan op welke dienstverlening van instellingen en instanties individuen en groepen jongeren aanspraak kunnen maken en waar eigen initiatief noodzakelijk is		X	X	
• ontwikkelt een omgeving voor en zet aan tot informeel leren		X	X	
• stemt vormen van zelfwerkzaamheid en zelforganiserend vermogen af op (culturele) achtergrond en persoonlijke capaciteiten van individuen en groepen jongeren		X	X	
• faciliteert, ondersteunt en begeleidt vrijwilligers, individuen en groepen jongeren		X	X	
• zorgt dat eigen initiatieven omgezet worden in concrete activiteiten en erkend en gewaardeerd worden	X	X	X	
• creëert een beeld en klimaat van openheid en creativiteit waarin jongeren en nieuwe initiatieven welkom zijn		X	X	
• onderzoekt waarom bepaalde groepen jongeren geen gebruikmaken van de voorzieningen en legt contact met hen		X	X	
• pikt behoeften, signalen en nieuwe trends op, die leven bij culturele groepen en leeftijdsgroepen in het werkgebied	X	X	X	

Resultaat

- Groepen jongeren hebben de mogelijkheden en de middelen om hun culturele, recreatieve en educatieve activiteiten vorm te geven.
- De doelgroepen bedenken zelf activiteiten en voeren deze voor zover mogelijk zelfstandig uit.
- Jongeren ontdekken dat ze veel meer kunnen dan ze zelf dachten.
- De jongerenwerker heeft contact met moeilijk bereikbare individuen en groepen jongeren in zijn werkgebied.
- Individuen en groepen jongeren in het werkgebied volgen op maat gesneden activiteiten.
- De participatie van individuen en groepen jongeren in het werkgebied is groot.

60 Neemt initiatief tot netwerken en bouwt deze op

De jongerenwerker is in staat om op initiatiefnemende wijze (wijk)netwerken op te zetten en te onderhouden met relevante organisaties en personen, zodat zij weten wie hij is en wat het jongerenwerk hun te bieden heeft.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• bepaalt welke organisaties en personen van belang zijn om de doelen van het jongerenwerk te realiseren en oriënteert zich hierop			X	X
• maakt gebruik van bestaande netwerken van de organisatie waar hij werkt			X	X
• spoort formele en informele netwerken op en legt contacten met relevante personen hierbinnen			X	X
• zet een netwerk op met de relevante organisaties en onderhoudt deze ook			X	X
• weet de mogelijkheden van het netwerk te benutten		X	X	X
• laat zich uitnodigen bij activiteiten en manifestaties		X	X	X
• profileert, positioneert en presenteert zich, zodat relevante organisaties hem kennen en weten te vinden		X	X	X
• is op de hoogte van de relevante beleidsontwikkelingen, onderlinge verhoudingen en krachtenvelden			X	X
• laat zien welke rol hij heeft, wat het belang van jongerenwerk is en welke bijdrage het jongerenwerk levert aan maatschappelijke participatie van jongeren		X	X	X
• legt de visie uit van de organisatie waar hij werkt	X	X	X	X
• informeert en overtuigt anderen van het nut van hun bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen van het jongerenwerk		X	X	X
• bouwt bruggen tussen partners en overbrugt tegenstellingen in het netwerk			X	X
• is zichtbaar aanwezig en gemakkelijk aanspreekbaar		X	X	X
• betreft indien nodig ouders bij het vinden van oplossingen voor het probleem		X	X	
• voldoet in het netwerk aan de normen van de privacywetgeving	X	X	X	X

Resultaat (van 60)

- Partnerorganisaties en beleidsmakers kennen de jongerenwerker en weten waarop zij hem kunnen aanspreken en maken hiervan ook gebruik.
- Er is een goede samenwerking tussen relevante organisaties voor jongerenwerk.
- Er is een hogere kans op realisatie van de doelstellingen van het jongerenwerk.
- De jongerenwerker heeft een voor de jongeren belangrijk netwerk opgebouwd.

6P Programmeert en organiseert activiteiten

De jongerenwerker is in staat om in samenwerking met vrijwilligers, individuele en groepen jongeren activiteiten en programma's te ontwikkelen en op te zetten. Deze activiteiten en programma's vinden plaats op het gebied van ontmoeting, recreatie, sport, kunst, cultuur en politiek. Daarbij zorgt hij ervoor dat de activiteiten en programma's bijdragen aan de verbetering van de relaties tussen individuen en tussen de diverse groepen jongeren.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• ontwikkelt samen met jongeren werkvormen om activiteiten en programma's vorm te geven		X	X	
• stimuleert jongeren tot zelfwerkzaamheid en samenwerking		X	X	
• brengt eigen kennis en ideeën in	X	X	X	
• begeleidt het groepsproces	X	X	X	
• adviseert over de wijze van organiseren			X	X
• gebruikt diverse communicatieve middelen om beoogde bezoekers en deelnemers te werven		X	X	
• draagt (eind)verantwoordelijkheid voor de uitvoering		X	X	X

Resultaat

- Activiteiten en programma's zijn samen met jongeren vormgegeven.
- Activiteiten en programma's hebben bijgedragen aan de verbetering van relaties tussen jongeren en tussen de verschillende groepen jongeren in het werkgebied.

6Q Creëert veilige omgeving

De jongerenwerker heeft het vermogen om in een sfeer van respect en vertrouwen met individuele en groepen jongeren in zijn werkgebied normen en waarden bespreekbaar te maken en gedragsregels op te stellen. Hierdoor kunnen zij in een veilige omgeving als vrijwilliger en/of deelnemer participeren in activiteiten en projecten.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• zorgt voor naleving van huisregels	X	X	X	
• stelt in dialoog met jongeren gedragsregels op		X	X	
• onderzoekt normen- en waardenpatroon van diverse groepen jongeren			X	
• stimuleert jongeren om in gesprek met elkaar te gaan over elkaars ervaringen en opvattingen	X	X	X	
• gaat in gesprek met jongeren om gedrag en bejegening bespreekbaar te maken	X	X	X	
• stelt grenzen vast en draagt eigen professionele, sociale en ethische waarden en normen uit in woord en gedrag	X	X	X	
• kan een gesprek aangaan zonder zijn instemming of afkeuring te laten blijken	X	X	X	

Resultaat

- Individuen en groepen jongeren communiceren over normen en waarden en maken afspraken over gedrag.
- Individuen en groepen jongeren en de jongerenwerker werken in een open en veilige omgeving zonder discriminatie of agressie.
- Jongeren hebben geleerd gedrag bespreekbaar te maken en grenzen te stellen.
- Jongeren functioneren en participeren op gelijkwaardige wijze in activiteiten en projecten.

6R Treedt respectvol en duidelijk op bij agressie en verbaal geweld

De jongerenwerker is in staat op respectvolle en duidelijke wijze op te treden bij agressie en weerstanden, zodat situaties niet escaleren.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• merkt deconstructief gedrag op en voelt spanningen aan		X	X	
• heeft voelsprietten voor onverwachte situaties en handelt volgens afspraken hierin		X	X	
• grijpt zelfstandig en beslist in bij agressieve situaties		X	X	
• durft te confronteren en is eerlijk: benoemt meteen wat moet stoppen in het belang van de jongeren	X	X	X	
• behoudt bij escalatie het overzicht		X	X	
• blijft rustig, handelt accuraat, overtuigend en doelgericht, ook bij tegenspel en teleurstellingen		X	X	
• gaat in gesprek met de jongeren om gedrag en bejegening bespreekbaar te maken	X	X	X	
• draagt eigen professionele, sociale en ethische waarden en normen uit in woord en gedrag		X	X	
• is in staat aan te geven wat agressief gedrag oproept bij zichzelf	X	X	X	
• houdt zich aan gedragsregels of protocollen van de instelling waar hij werkt	X	X	X	
• durft de verantwoordelijkheid en de regie te nemen in agressieve situaties en maakt keuzes		X	X	
• straalt een zekere autoriteit en wijsheid uit, zodat de registratie wordt geaccepteerd		X	X	

Resultaat

- Professionele grenzen van de jongerenwerker worden niet overtreden.
- Onverantwoorde escalatie en schade zijn voorkomen.
- Jongeren worden gerespecteerd.

6S Werkt intercultureel

De jongerenwerker is in staat een dynamisch cultuurbegrip te hanteren en cultureel specifieke interventies strategisch in te zetten, waardoor de communicatie tussen diverse individuele en groepen jongeren voortgang blijft vinden.

Proces

De jongerenwerker:	Niveau			
	A	B	C	D
• is zich bewust van de eigen culturele achtergrond	X	X	X	X
• redeneert vanuit meerdere culturele perspectieven		X	X	X
• toont respect voor het wereldbeeld van jongeren uit een andere cultuur	X	X	X	X
• toont aandacht voor het verschil in culturele waarden van jongeren		X	X	X
• focust niet op verschillen, maar zoekt naar overeenkomsten		X	X	X
• gaat ervan uit dat geschillen op te helderen zijn		X	X	X
• is bedacht op misverstanden met jongeren uit andere culturen	X	X	X	X

Resultaat

- Communicatie tussen diverse groepen jongeren is gestimuleerd.
- De jongerenwerker heeft zich niet vastgepind op één bepaald kenmerk van jongeren.

7 Competentiematrix

Compe- tenties	Kerntaken														Kernopgaven									
	4A	4B	4C	4D	4E	4F	4G	4H	4I	4J	4K	4L	4M	5A	5B	5C	5D	5E	5F	5G	5H	5I	5J	
6A	X	X		X	X	X	X	X	X					X	X		X	X	X	X	X	X	X	X
6B		X	X	X	X			X	X					X	X	X		X	X			X		
6C				X	X			X					X	X	X						X		X	X
6D				X	X							X				X	X		X	X				
6E			X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
6F	X			X						X			X		X	X	X				X	X	X	
6G	X			X	X					X	X		X	X	X	X	X			X		X	X	
6H	X									X	X	X			X							X	X	
6I				X						X	X		X		X	X		X				X		
6J					X					X	X		X		X							X	X	
6K	X									X			X											
6L	X	X			X	X	X	X	X					X	X		X		X					
6M	X	X	X							X				X								X		
6N	X	X		X	X	X	X	X						X	X		X		X		X		X	
6O	X			X	X		X		X			X	X			X					X	X		
6P				X		X	X							X	X			X	X					
6Q	X			X	X			X		X				X			X						X	
6R	X				X	X	X	X						X			X						X	
6S	X		X	X		X	X	X						X								X		

Taken jongerenwerker

Clïentgebonden taken

- 4A Contacten opbouwen en onderhouden
- 4B Signaleren
- 4C Analyseren
- 4D Ontwerpen
- 4E Mogelijkheden creëren
- 4F Animeren en stimuleren
- 4G Participatie
- 4H Begeleiden
- 4I Doorverwijzen, bemiddelen en belangen behartigen
- 4J Evalueren

Organisatiegebonden taken

- 4K Bijdragen aan de organisatie
- 4L Bijdragen aan beleidsontwikkeling

Professiegebonden taken

- 4M Kwaliteit en competenties in het werk ontwikkelen en onderhouden

---

Kernopgaven jongerenwerker

- 5A Kunnen omgaan met diversiteit
- 5B Balanceren tussen betrokkenheid versus distantie
- 5C Symptoombestrijding versus structureel werken
- 5D Netwerken inschakelen versus zelf interveniëren
- 5E Autonomie bevorderen versus veiligheid
- 5F Omgaan met beperkte middelen
- 5G Afstemmen versus sturen
- 5H Schakelen tussen verschillende partijen
- 5I Duidelijk grenzen aangeven
- 5J Missie jongerenwerk versus buurt- /jongerencentrum als openbare ordehandhaver

---

Competenties jongerenwerker

Generieke competenties

Contactueel en communicatief

- 6A Legt contact

Vraag- en oplossingsgericht

- 6B Richt zich op de vraag en de behoefte

Doel- en resultaatgericht

- 6C Handelt doelgericht
- 6D Werkt kostenbewust

Ondernemend en innovatief

- 6E Is initiatiefrijk en benut kansen

Inzichtelijk en verantwoord

- 6F Legt verantwoording af

Professioneel en kwaliteitsgericht

- 6G Reflecteert op het eigen handelen
- 6H Draagt bij aan beleid
- 6I Zorgt voor kwaliteit
- 6J Bewaakt eigen arbeidsomstandigheden
- 6K Ontwikkelt het eigen vak

Specifieke competenties

- 6L Bouwt betekenisvolle relatie op
  - 6M Werkt vindplaatsgericht
  - 6N Bevordert participatie
  - 6O Neemt initiatief tot netwerken en bouwt deze op
  - 6P Programmeert en organiseert activiteiten
  - 6Q Creëert veilige omgeving
  - 6R Treedt respectvol en duidelijk op bij agressie en verbaal geweld
  - 6S Werkt intercultureel
-

Bronnen

Adviesbureau van Montfoort

Het Rotterdamse Jongerenwerk. Functies, kerntaken, competenties, methoden.

Woerden: Adviesbureau van Montfoort, 2006.

Andel, E. van

Straatcoaches zijn wapen tegen overlast Amsterdamse Jongeren. *Zorg en welzijn*, oktober 2007.

Andriessen, E, I. Andriessen e.a.

Conferentie AKA: vluchtheuvel of vertrekpunt? Conferentie 7 en 8 juni.

Nieuwsbrief. Nijmegen: Gemeenschappelijk procesmanagement competentiegericht beroepsonderwijs, 2006

Beckhoven, A. van

Jongerenwerk nieuwe stijl. Den Haag, 2005. URL: www.bagroep.nl/nieuwsbrief/sociaal/februari2005/jongerenwerk.pdf

Boer, P. den, e.a.

Vergroting gebruikswaarde beroepenstructuur zorg en welzijn. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, 2004.

Dam, C. van, e.a.

Klaar voor de toekomst. Utrecht: NIZW, 2005.

Fabri, A.W.J.

Hoe houden jongerenwerkers hun vak bij. Onderzoek naar de professionalisering van jongerenwerkers. Utrecht/Amsterdam: NJi en Hogeschool van Amsterdam, 2007.

Geelen, H. en S. Prinsen

Jongerenwerk, daar koop je wat voor! Maastricht: Trajekt, 2007.

Ginkel, F. van, R. Veenbaas en J. Noorda
Jongerenwerk. Stand van zaken en perspectief. Utrecht: NJI, 2006.

Griensven, R. van, en K. Smeets
Jeugd- en jongerenwerk in Nederland. Huidige stand van zaken vanuit gemeentelijk perspectief. Den Haag: SGBO, 2003.

Hattum, M. van
Pedagogisch werker. Utrecht: NIZW Beroepsontwikkeling, 2006.

Heijne, R. en J. Dinjens
Kwaliteitsimpuls professioneel jongerenwerk Zuid-Limburg 2002-2007. Maastricht: Hogeschool Zuyd, 2005.

Kooijman, H.
Nu geheel vernieuwd. *De jongerenwerker*. 0/25, februari 2002.

MOgroep
Standpunt CJG. Utrecht: MOgroep, 2007.

MOgroep
Nederland vraagt om sterk jeugdwerk. De jeugd verdient het. Utrecht: MOgroep, 2006.

Noorda, J. en R. Veenbaas
Inventarisatie jongerenwerk in Nederland. Amsterdam: Instituut Jeugd en Welzijn, 2001.

PIW
Verslag implementatiebijeenkomst Beroepsprofiel en Personeelsbeleid Jongerenwerk Zuid Limburg. Geleen: PIW, 2006.

Smit, D.
Inleiding ten behoeve van de werkconferentie Jongerenwerk Rotterdam. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam, 2005.

Spierings, F. en M. Steketee
Jongerenwerk: op het spoor van nieuwe groepen. In: *Sociale interventie*, 13 (2004), 1, p. 31-41

Stade Advies

Handboek Jongeren op straat. Utrecht: Stade Advies, 2006.

Taylor, M.

European Portfolio for youth leaders and youth workers. Brussels: Directorate of Youth and Sport, Council of Europe, 2007.

Vlaar, P.

Sociaal-cultureel werker. Utrecht: NIZW Beroepsontwikkeling, 2006.

Vliet, K. van, e.a.

Toekomstverkenning ten behoeve van een beroepsstructuur in zorg en welzijn. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut, 2004.

Winter, M. de

De verbindende taak van het jongerenwerk. Buurtpedagogen in dialoog en confrontatie met jongeren. Utrecht: Universiteit Utrecht, Pedagogiek, 2003.

ZonMw

Maatschappelijke opgaven Jeugd. Trends, uitdagingen en onderzoeksvragen. Den Haag: ZonMw, 2007.

Bijlage

De in deze bijlage genoemde deskundigen waren nauw betrokken (ofwel een interview gegeven, ofwel bij de expertbijeenkomst geweest, ofwel schriftelijk commentaar geleverd) bij de opstelling van het profiel.

Aangeleverd via de ABVAKABO FNV

Ben Hoogendam (bestuurder ABVAKABO FNV NoordWest)
Rein van Stiphout (jongerenwerker Stichting Dock, Haarlem)
Ellen Hoogteijling (ambulant jongerenwerker Welstede, Ede)
Auke Zandstra (ambulant jongerenwerker Stichting Caleidoscoop, Heerenveen en SWW te Weststellingwerf)
Dirk Scherpenisse (beleidsadviseur JOS, Gemeente Rotterdam)
Ies Niëns (senior adviseur en directeur Jeugd-Punt, Utrecht)
Henk Slats (ex-directeur Stichting specifiek jongerenwerk De Rots, Enschede)
Rianne Bruijs (sectormanager jongerenwerk Alifa, Enschede)
Benjamin Brown (beleidsmedewerker jeugd en veiligheid Forum, Utrecht)

Aangeleverd via de beroepsvereniging BV Jong

Dick Smit (voorzitter beroepsvereniging BV Jong)
Henk Geelen (bestuurslid beroepsvereniging BV Jong),
Antoinette Bos (bestuurslid beroepsvereniging BV Jong)
Jan Arts (adviseur onderzoek en innovatie Trajekt, ondernemen in Welzijn, Maastricht)
Hans de Ridder (coördinator jeugd- en jongerenwerk Partners in Welzijn, Sittard/Geleen)
Wil Fabri (projectleider Nederlands Jeugdinstituut, Utrecht)
Johan Dinjens (docent Sociale studies Zuyd University)

Aangeleverd via de MOgroep

Pieter de Kruiff (stafmedewerker P&O DOENJA Dienstverlening)
Tineke Christophersen (directeur Stichting Welzijn, Helmond)
Johan Brongers (directeur Stichting Wel-Com, Stadskanaal)

MOVISIE werkt aan een krachtige samenleving

MOVISIE is hét landelijke kennisinstituut en adviesbureau voor maatschappelijke ontwikkeling. We bieden toepasbare kennis, adviezen en oplossingen bij de aanpak van sociale vraagstukken op het terrein van welzijn, participatie, zorg en sociale veiligheid. In ons werk staan vijf actuele thema's centraal: huiselijk & seksueel geweld, kwetsbare groepen, leefbaarheid, mantelzorg en vrijwillige inzet. Onze ambitie is daadwerkelijk te investeren in een krachtige samenleving waarin burgers zo veel mogelijk zelfredzaam kunnen zijn.

Kijk voor meer informatie op www.movisie.nl.